

▲ KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır DİPLOMAT Heydər Əliyev

№ 06 (380) 06 - 12 Mart, Adar, sal, 2017
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti:
Həjəye: 40 qəpik

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev İslamabadda İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XIII Sammitində iştirak edib

Səh. 6-9

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gêneral Mistefa Barzanî

Səh. 16

Президент Курдистана распорядился срочно стабилизировать ситуацию в Синджаре

Səh. 4-5

1947-ci il. Mustafa Bərzani və onun kürd inqilabçıları Azərbaycanda

Səh. 15

Премьер-министр Курдистана призывает Россию инвестировать в Курдистан

Səh. 10

Talabani: Savaşa değil birlikteliğe ihtiyacımız var

Səh. 13

"İtalya herdem dibe piştevaniya berjewendiyên stratijik ên gelê Kurd"

Kürdlər və Kürdüstan

Səh. 3

Projeyên İngilîs li Kurdistanê – 2

Səh. 11

Президент Барзани встретился с делегацией российского МИДа

Səh. 15

Peşmerge Komutanı: Hangi amaç uğruna mücadele ettiğini PKK dahi bilmiyor

Səh. 10

Rimêlan; Kongreya damezrêner ya Ciwanên Sûriya Demokratîk dest pê kir

Səh. 12

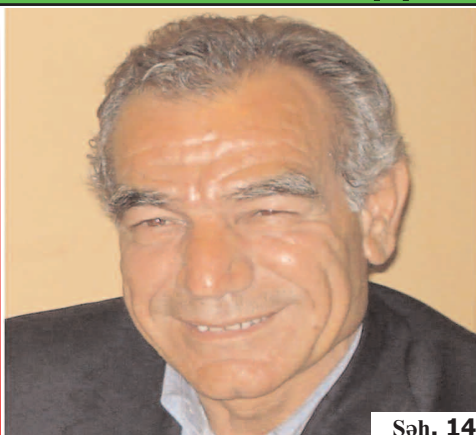
Премьер-министр Курдистана встретился с послом Германии в Ираке

Səh. 14

Səh. 12

Mîrê Êzdiyên Cîhanê: Em dixwazin Şingal vegere ser herêma Kurdistanê

Səh. 14

Zeriya Min! Careke din Hilma Bayê Xerbî bi Ser Min de Hat!

Səh. 15

Албания отправит свой военный контингент в Ирак

Səh. 16

Представитель езидов призывает РПК покинуть Синджар

Prezident İlham Əliyev İslamabadda İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XIII Sammitində iştirak edib

Pakistan İslam Respublikasının paytaxtı İslamabadda İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XIII Sammiti keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Sammitdə iştirak edib.

Sammitdə iştirak edən nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri əvvəlcə rəsmi foto çəkdirdilər.

Zirvə görüşü “Qurani-Kərim”dən ayənin oxunması ilə başladı.

Sammiti İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XII Zirvə görüşünə ev sahibliyi edən və təşkilata sədrliyi həyata keçirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev açıq elan etdi.

Dövlətimizin başçısı Zirvə görüşündə çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı
-Zati-aliləri, əziz dostlar.

Əvvəlcə qonaqpərvərliyə və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşünün yüksək səviyyədə təşkil edilməsinə görə Zati-aliləri Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri cənab Məhəmməd Nəvaz Şərifə minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Azərbaycan 2006-cı və 2012-ci illərdə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının iki Zirvə görüşünə ev sahibliyi edib. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 2012-ci ildə Bakıda keçirilmiş sonuncu Zirvə görüşündə ölkəmiz sədrliyi öz üzərinə götürmüşdür. Bu, bizim İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlığa olan qəti sadiqliyimizin göstəricisidir. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı xalqlarımızın mənafeyi naminə əməkdaşlıq üzrə siyasi iradəmizin məhsuludur. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının uğurlu fəaliyyəti birgə maraqlarımıza cavab verir. Ölkələrimizin xalqlarını birgə tarix, mədəniyyət, ənənələr və din birləşdirir.

Sədrliyimiz dövründə Azərbaycan təşkilatımızın inkişafına və regional əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə böyük töhfə verib. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olan bütün dövlətlərlə gözəl münasibətə malik olduğundan Azərbaycan tərəfdaşları ilə istər ikitərəfli, istərsə də çoxtərəfli müstəvidə iqtisadi əlaqələrini möhkəmləndirib. Biz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatını yalnız Şərq və Qərb, Şimal və Cənub arasında fiziki körpü deyil, müxtəlif sivilizasiyaları və mədəniyyətləri birləşdirən məkan kimi təşviq etməkdə söylərimizi əsirgəməmişik.

Azərbaycan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatını əhəmiyyətli beynəlxalq qurum hesab edir. Əminəm ki, gələcəkdə beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlıqda İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının rolu artacaq. 2013-cü ildə biz Qəzvin-Rəşt-Astara (İran)- Astara (Azərbaycan) dəmir yolu layihəsi üzrə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının birinci yüksək səviyyəli işçi qrupunun iclasını təşkil etmişik. Bu, Şimal-Cənub dəhlizi layihəsinə olan yüksək səviyyəli marağın və siyasi dəstəyin göstəricisidir. Azərbaycan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının digər dövlətlərinə əlavə əməkdaşlıq imkanları yaradan bu layihənin öz üzərinə düşən hissəsini artıq başa çatdırıb. Həmin strateji istiqamətdə əməkdaşlığımızın davam etdirilməsi məqsədilə biz bu il İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı ölkələrinin dəmir yolu üzrə məsul nazirlərinin toplantısını təşkil edəcəyik.

Biz, həmçinin 2013-cü və 2014-cü illərdə enerji, regional integrasiya və sosial-iqtisadi inkişaf üzrə birinci və ikinci beynəlxalq konfransların təşəbbüskarı olmuşuq. Həmin konfranslarda İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlığa xüsusi diqqət yetirilib. Azərbaycan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı regionunda

informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində əməkdaşlığa da sadiqdir və söylərimizin davamı olaraq ölkəmiz bu il aidiyyəti nazirlərin toplantısını təşkil etməyi planlaşdırır. Əminəm ki, həmin toplantının nəticələri ümumi məqsədlərimizə nail olunmasına töhfə verəcək. 2013-cü və 2014-cü illərdə biz iqtisadiyyat üzrə ixtisaslaşan elm adamlarının bir araya gələrək iqtisadi inkişaf və əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə etmələri məqsədilə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərin iqtisadi beyin mərkəzlərinin birinci və ikinci Bakı forumlarını təşkil etmişik. Bundan əlavə, biz səhiyyə, bərpaolunan enerji, neft və qaz, vergi, təbii fəlakətlərin nəticələrinin aradan qaldırılması və digər sahələrdə əməkdaşlığın gücləndirilməsi üçün müxtəlif tədbirlərə ev sahibliyi etmişik. 2012-ci ildən etibarən İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının sədri qismində Azərbaycan qurumun möhkəmləndirilməsi, beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlıqda iştirakı və üzv dövlətlər arasında çoxtərəfli əlaqələrin təşviqi üçün söylərini əsirgəməyib.

İndi isə biz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XIII Zirvə görüşünün sədrini seçəcəyik. Təklif edirəm Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri, Zati-aliləri cənab Məhəmməd Nəvaz Şərif İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XIII Zirvə görüşünün sədri seçilsin.

Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri, Zati-aliləri cənab Məhəmməd Nəvaz Şərif İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının sədri seçilmişdir.

Cənab sədr, Sizi təbrik edir, uğurlar diləyir və sədrliyi qəbul etməyə dəvət edirəm.

* * *

Sonra Pakistanın dövlət himni səsləndi.

Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Nəvaz Şərif İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XII Sammitindən ötən müddətdə görülən işləri yüksək qiymətləndirərək Prezident İlham Əliyevə

minnətdarlığını bildirdi. Budəfəki Sammitin təşkilatın genişləndirilməsinin 25 illiyinə təsadüf etdiyini deyən Baş nazir hazırkı Zirvə görüşünün ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsində mühüm rol oynayacağını bildirdi. O, Pakistanın bu quruma sədrliyi dövründə üzv ölkələr arasında əməkdaşlığın daha

da möhkəmləndirilməsi üçün səylə çalışacaqlarını vurğuladı.

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının baş katibi Xəlil İbrahim Akça da 2012-ci ildən bəri quruma yüksək səviyyədə sədrlik etdiyinə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi. O, bu Sammitin ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün mühüm fürsət olduğunu vurğuladı. Ticarət, nəqliyyat, enerji, turizm, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması və digər sahələrdə əməkdaşlığın gücləndirilməsinin təşkilatın gündəliyində yenə də vacib yerdə dayandığını deyən baş katib BMT-də müşahidəçi statusuna malik olan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının bu Zirvə görüşünün nəzərdə tutulan layihələrin həyata keçirilməsinə mühüm töhfə verəcəyinə əminliyini bildirdi.

Daha sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxış etdi.

Dövlətimizin başçısı İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşünə dəvət edildiyinə və nümayəndə heyətinə göstərilən qonaqpərvərliyə, həmçinin Sammitin yüksək səviyyədə təşkil edilməsinə görə Pakistan İslam Respublikasına təşəkkür etdi. Azərbaycan ilə Pakistanı dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin birləşdirdiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev dedi:

“Qarşılıqlı etimad və dəstəyə arxalanan münasibətlərimiz uğurla inkişaf edir. Qardaşlıq və həmrəyliyin göstəricisi kimi Pakistan ərazimizin 20 faizini işğal etməkdə davam edən Ermənistan dövləti ilə diplomatik münasibətlər qurmamışdır. Azərbaycan xalqı buna görə sizə çox minnətdardır.

Azərbaycan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində fəaliyyətə böyük əhəmiyyət verir. 2012-ci ildə başlayan sədrliyimiz dövründə biz təşkilatın daha da gücləndirilməsi istiqamətində bütün üzv dövlətlərlə birgə çalışmışıq. Təhlükəsizliyin və sabitliyin təmin edilməsi regional əməkdaşlığın qurulmasının mühüm

elementidir. Təəssüf ki, yeni münəqişələr yarandıqca regionumuzda təhlükəsizlik və sabitlik daha da kövrək olur. Biz insan faciəsinin şahidi oluruq. Çoxlu sayda insanlar həyatlarını itirir, milyonlarla insan doğma yurdlarını tərk edir.

Azərbaycan öz təcrübəsindən bu ağrı və acıları yaxşı anlayır. Erməni-

ən ciddi təhlükələrdən biridir. Biz bu tendensiyanı qəti şəkildə pisləyirik. İslamı terrorla əlaqələndirmək yanlış və qəzəbli yanaşmadır. Terrordan ən çox əziyyət çəkən məhz müsəlman dövlətləridir. Biz sülh, mərhəmət, dözümlülük və ədalət dini olan İslamın dəyərlərinin təşviqini davam etdirməliyik.

Biz üzv dövlətlər arasında iqtisadi əməkdaşlığın gücləndirilməsinə xüsusi əhəmiyyət veririk. Qarşılıqlı ticarət və sərmayələrin artırılması, ixrac imkanlarının genişləndirilməsi və biznes dairələri arasında sıx əməkdaşlığın təşviqi bu məqsədə xidmət edəcəkdir. Beynəlxalq maliyyə institutlarının cəlb olunması da böyük önəm daşıyır. Bu baxımdan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Ticarət və İnkişaf Bankının regional əhəmiyyətli layihələrin maliyyələşdirilməsində daha fəal rol oynaması üçün onun bütün ölkələrimiz tərəfindən dəstəklənməsinə ehtiyac var.

Nəqliyyat sahəsində əməkdaşlığın Azərbaycan üçün böyük əhəmiyyəti var. Azərbaycan ərazisi ilə Avropa və Asiya arasında strateji dəmir yolu əlaqəsinin yaradılması yüklərin daşınma vaxtını 30 gündən 15 günə endirəcəkdir. Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizi tarixi İpək Yolumun bərpası deməkdir. Daha bir mühüm nəqliyyat layihəsi Şimal-Cənub dəmir yolu dəhlizidir. Azərbaycan hər iki strateji layihənin fəal iştirakçısı və sərmayəçisidir. Biz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətləri bu yeni infrastrukturun imkanlarından istifadə etməyə dəvət edirik. Azərbaycanın inşa edilən, Xəzər dənizinin ən böyük beynəlxalq dəniz ticarət limanı da nəqliyyat infrastrukturuna olan növbəti töhfədir.

Enerji əməkdaşlığı regional əməkdaşlıqda əhəmiyyətli rol oynayır. Azərbaycan yeni enerji strategiyası və enerji əməkdaşlığının yeni baxışını təqdim etmişdir. Azərbaycan daha geniş regionun enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm tərəfdaşa çevrilmişdir. Biz Xəzər, Qara və Aralıq dənizlərini birləşdirərək şəxələnməmiş boru kəmərləri infrastrukturunu yaratmışıq. Bu gün Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərləri regional əməkdaşlığın rəmzləridir. Hazırda ölkəmiz tərəfdaşları ilə birlikdə dəyəri 40 milyard dollar olan “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsini həyata keçirir. Bu, enerji əməkdaşlığı və enerji təhlükəsizliyi layihəsidir. Qeyd etdiyim nəqliyyat və enerji layihələri regionda on minlərlə yeni iş yeri yaradır. Bu layihələr firavanlıq gətirir. Bu, ölkələr arasında əməkdaşlığı və dostluğu möhkəmləndirir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

* * *

Sammitdə digər çıxış edənlər İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvü olan ölkələrin qarşıda duran məsələlərin həlli üçün söylərini bundan sonra daha da gücləndirmələrinin, iqtisadi əlaqələri möhkəmləndirməyin, qarşılıqlı investisiya yatırımlarının artırılmasının və səmərəli təkliflərin nəzərə alınmasının vacibliyini vurğuladılar, Pakistana bu təşkilata sədrliyi dövründə uğurlar arzuladılar. Tədbirin sonunda İslamabad Bəyannaməsi qəbul edildi.

president.az

Kürdlər və Kürdüstan

Kürdlərin coğrafiyası və yerləşməsi

(Əvvəli ötən sayımızda)

Yezdandşir həkəri və Vohtanda üsyan qaldırdı və 1855-ci ildə Bitlis və Mosulu, sonra isə Vandan Bağdada qədər bütün məkanı tutdu. Türk qoşunları Syerdada məğlub oldu, bütün türk məmur və qarnizonlarını qırdılar. Ancaq maraqlıdır ki, xristianlara qarşı asayişin pozulması baş vermədi. ƏksinəKürdüstanda yaşayan nestorianlar, hətta yunanlar da üsyançıların bayrağı altında dayandılar. Yezdandşir neçə dəfə rusların yanına öz adamlarını göndərdi, bizim qoşunla birləşməyi təklif etdi, ancaq qarşılıqlı məktublar yetişmədi və biz 1855-ci ilin yazında hərbi hərəkata yenidən başlayanda Yezdandşir, ingilis konsulluğunun casusu Nimrud Rassamin 1 vədlərinə inanaraq təslim oldu və tutulub Konstantinopola aparıldı. Bundan sonra üsyan öz-özünə yatırdı. Yeri gəlmişkən, türk qoşunlarına üsyanı yatırdıqları üçün xüsusi medal verilmişdi. Yezdandşir özü isə xalq qəhrəmanı oldu. Məsələn, Sotsinin kürd ədəbiyyatı məcmuəsində onu tərənnüm edən mahnılar vardır.

1877-78-ci illər müharibəsi qurtarmağa macal tapmamış, türk nüfuzunun laxlaması nəticəsində yeni Həkəri, Behdinan2 və Bohtan kürdləri üsyana başladılar.

1) Assuriyada maraqlı qazıntıları ilə məşhur olan yerli sakin. Bax. Turayev. İstoriye Drev. Vstoka, 1913, 1, 37.

2) Başqa sözlə Amadiya

Üsyanın başında yenə həmin ailənin nümayəndələri, yeni Bədirxanının oğlanları dururdu. Onlardan biri Türk Ali Qərgahının polkovniki idi. Onların məqsədi keçmiş müstəqilliyi qaytarmaq idi. Syerdadan yenə türk dəstəsi qırıldı, ancaq sonra üsyanın başçıları tutuldu və üsyan söndü.

1880-ci il hərəkəti bir qədər xüsusi xarakterə malikdir. Üsyanı qaldıran 1878-ci il müharibəsində türklərə əməli kömək göstərmiş ruhani hakimiyyətinin nümayəndəsi, Kürdüstanda çox sayılan Şeyx Übeydulla idi. Məqsəd yenə də kürdlərin müstəqilliyi məsələsi idi. Lakin onun həyata keçirilməsinə İran ərazisində başlanmalı idi. Kürdlər böyük qüvvə ilə Urmiyanı mühasirə etdilər, Urmiya gölünü şərqdən ötürüb keçdilər, Binabı tutdular və Təbrizə doğru istiqamət götürdülər. Burada əsl çaxnaşma baş verdi, küçələrdə xüsusi darvaza və ala-qapılar1 tikildi. Bizim konsulluq arxivini köçürməyə hazırlaşdı. Ancaq Urmiyanın azadlığı üçün makulular hərəkətə gəldilər, bizim sərhəddə generalAlxazovun komandası altında xüsusi Naxçıvan dəstəsi bir yerə toplandı. Farslar Marağa altında müqavimət göstərdilər. Nəhayət, kürdləri geri oturdular. Müəyyən bir ideya ilə başlanan bu hərəkət adi bir soyğunçuluğa çevrildi. Mən olduğum yerlərdə eşidirdim ki, nəhayət, kürdlər özləri yenə qərətlərini daşıma vasitələri tapmadı üçün geri çəkildilər. O zaman «Qolos» qəzetinin xüsusi müxbiri kimi Azərbaycana gedən Q.Arakelyan bu günlərdə 2 yazırdı ki, Ubeydullanın hücumundan ermənilər əziyyət çəkməyiblər, ancaq külli miqdarda şilər, farslar məhv olub və qarət olunublar. İran ciddi etiraz etdi. Şeyx Ubeydulla Konstantinopola göndərildi.

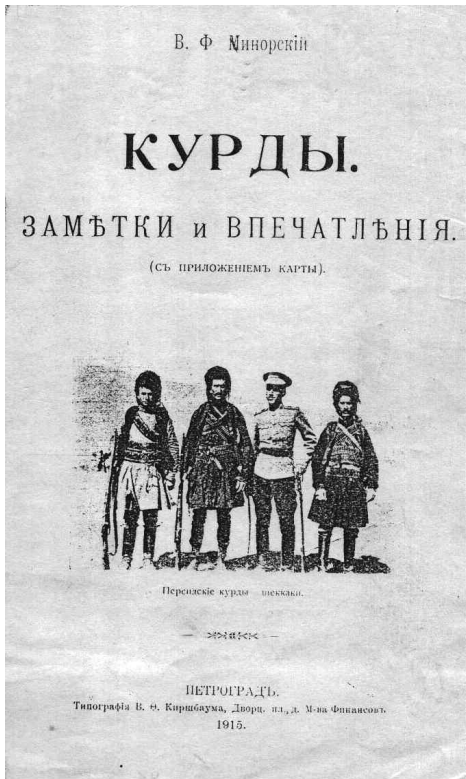
1) Başqa sözlə, özünəməxsus barrikada.

2) İzv. Kav. Otd. İ.R.Q., XVII, 1904, «Kurdi v 6 Persii», ümumiyyətlə, çox səthi yazırdı.

Yenidən Qafqaz yolu ilə Azərbaycana qaçdı, yenə tutuldu, Məkkəyə sürgün olundu. Oradan isə Türkiyə inqilabından sonra, ancaq onun kiçik oğlu, indi türk senatoru 1 olan Şeyx Əbdül Qadir qayıtdı.

Keçən əsrin kədərli 90-cı illərində türklər erməni milli hərəkətinin qarşısını almaq üçün kürdlərdən kobud bir silah kimi istifadə etmişdilər ki, bu onların yeni tarixində xüsusilə qeyd olunmalıdır. Bəzi inqilabçıların terrorçuluq hərəkətinə qarşı ermənilərin yaxın qonşusu, bu vaxtadan patriarxal uçqarlarda2, elə indi də onlarla dözüləsi bir şəraitdə yaşayan kürdlərin yaxından iştirak etdiyi dəhşətli qırğın başlandı. Əməli siya-

sətə maraqlı baxışın ifadəsi Şeyx Übeydullaaya aid edilir. Silahdaşları ona xristian qırğını düzəltməyi təkid edəndə o, sanki deyib «Biz kürdlər türklərə ancaq xristianlara müqabil kimi lazımqı. Xristianlar olmasa,

türklər bizi təqib etməyə başlayacaqlar».

1891-ci ildə Anadolu vilayətlərində islahatlar aparmaq üzrə Ali Komissar olmuş məşhur Şakir paşa kürdlərdən qazaxlar kimi qeyri-nizami dəstələr yaratmaq fikrinə düşdü. Şakir paşa hərbi mükəlləfiyyət çəkməmiş kürt xalqını tədricən türklərlə məlum münasibətə cəlb etmək və onları intizam və qayda çərçivəsinə salmaq məqsədini güdürdü. Həqiqətən, 1892-ci ildə Konstantinopol və Bağdadda köçəri ərəb və kürdlərdə Türkiyəyə bağlılığın başlanğıcını həyata keçirmək üçün xüsusi «əşirət məktəbləri»nin əsası qoyuldu.

1) Kürdlərin yeni tarixi haqqında rüs hərbi yazıçıları Kartsev, xüsusilə, P.İ.Averyanov tərəfindən çoxlu maraqlı materiallar toplanmışdı. («Rusiya ilə müharibədə kürdlər... XIX əsrdə»). Öz şəxsi müşahidələrimlə təminləmiş faktların çoxunu da mən onlardan götürmüşəm. Übeydullanın üsyanı haqqında polkovnik Kamsarakanın işi və ingilis Göy kitabı mövcuddur. Correspondence respecting the Kurdish invasion of Persia, Turkey, 1881, №5»

2) Rəsmi şəxslər bu münasibətlə məs, Vandanı Myukyus və b. Nahiyələrin təsərrüfat müdiri kürd Mutiulla ağanın xidmətləri barədə şahidlik etmişlər.

Ancaq bu məktəblər az yaşadı. Şakir paşa tərəfindən düşünülmüş islahatın həyata keçirilməsi əslində tez və xüsusi xərc tələb etmədən yeni silahlı qüvvələr yaratmaq kimi xalis hərbi plan Zəki paşaya tapşırıldı. Belə təşkilatların- «Həmidyyə dəstələrinin» nə dərəcədə uğurlu olmasını mühakimə etmək bizlik deyil. 1 Türklər özləri axır ki, qeyri-nizami Həmidyyənin nizami yüngül süvariye (xəff süvari) çevirməyin zərurətini dərk etdilər.

Sultan Əbdülhəmid kürdlərdən albanlar kimi öz məqsədləri üçün istifadə edərək, onların mülki qaydalarla itaət etməmələrinin hər cür təzahürünə güzəştə baxırdı. Ancaq Konstitusiyadan sonra bu mənada kürdlərin vəziyyəti xeyli pisləşdi. Məlum olduğu kimi, Gənc Türklər hərəkəti tezliklə ümumi «Osmanlı vətəni» yaratmaq adı altında Türkləşmə siyasəti yeridən çox kobud türk şovnizminə çevrildi. Diqqət qəbilə başçıları-nın irsi hakimiyyətini zəiflətməyə yönəlmiş və onlarla yanaşı, sonra isə bilavasitə onların yerinə yerli dilləri, şəraitini

1) «Həmidyyə» haqqında xeyli hərbi ədəbiyyat vardır. Məs, bax. F.F.Qryaznovğ Kurdi i Kudskaya Konniça, vğ İzv. III t. Kav.Voen. Otr. 1907,20 bilməyən, inzibati təcrübəsi olmayan, dövrə bunun əvəzində

gurultulu nitqlərlə müşayət olunan milli bayramlar düzəltmək, donanmaya «könüllülər» yığmaq və s ilə məşğul olan komitə məmurları gəlməyə başladı.

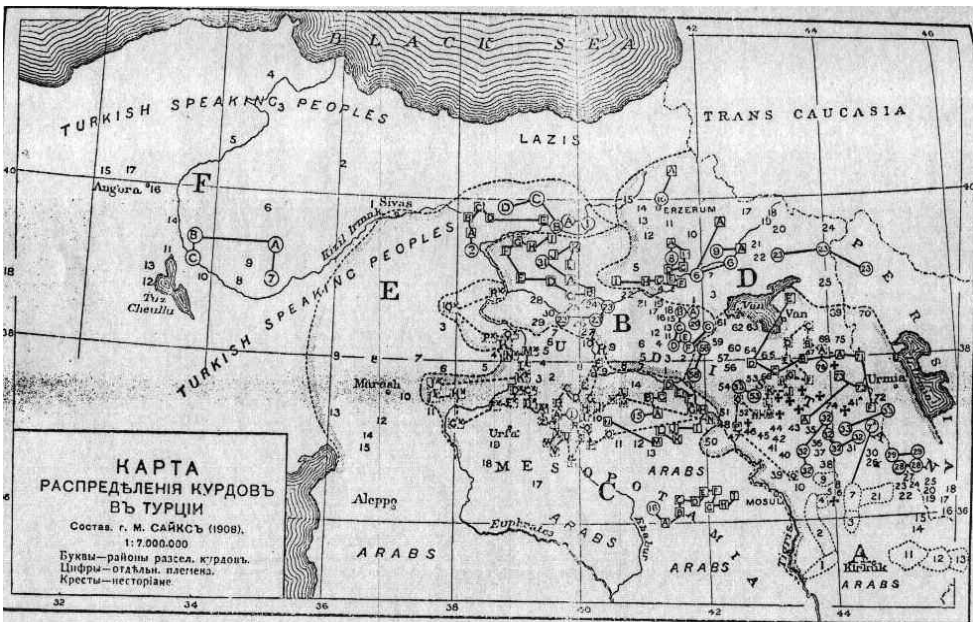
Bütün bunlar kürdlərin xoşuna gəlməyə bilirdi.

Təhsilli kürdlərin həmişə fəxr etdikləri adlar xatırlanmasa, tarixi oçerk natamam olar. İlk məşhur kürd bütün dünyada Saləddin kimi tanınmış, Misir, Suriya və Mesopotamiyada 1169-cu ildən XIII əsrin axırına qədər yaşamış Əyyubilər sülaləsinin banisi, xristian yerusəlim çarlığını fəth etmiş, ingilis I Riçard, fransız Filip Avquston uğurlu rəqibi Səlahəddin idi. İranda 1750-ci ildən 1779-cu ilə qədər əsasını Kərim xan Zəndin qoyduğu sülalə hökmdarlıq etmiş və onun şəxsi idarəsi öz humanistliyi ilə fərqlənmişdir.

Ancaq bu iki tarixi şəxsiyyət əsasən öz xalqından kənarda fəaliyyət göstərmişdir. 1 Sırf yerli, müstəqil sülalələrə gəlincə belələri aşağıdakılardan ibarətdir. 1. Diyarbəkrdə yuxarıda adı çəkilən Mərvanilər (990-1096) 2.Cənub Şərqi Kürdüstanda Hüsəvilər (959-1015 Deynever və Şəhrizurda. Daha kiçik, asılı knyazlıqlar haqqında mən artıq dedim Ərdəlan, süleymani, Behdinan, Rəvənduz, Həkəri, Şəmdinan, Bohtan,

1) Bura –XII yüzilliklərdə Cənubi Zaqafqaziya hakimiyyət sürmüş kürd Şəddadiləri də aid etmək lazımdır. Onlar Ani-də iki məscid ucaltmışdılar. N.Y.Marr, zit.soçin., 123 Sm. L. Pul, Musulmanskiya dinastii, dobav. V.V.Bartolza, 295.Bayazid və s. bizim zamana qədər qismən yaşamışlar. Müasir əsirət başçıları mahiyyət etibarilə faktiki olaraq həmin vəziyyətdədirlər. Hələ indiki yüzilliyin əvvəlində Diyarbəkrdən Cənuba (Şəhrevaranda) milli qəbilə başçısı İbrahim paşa yaxşı halda türk vassalı idi. O, hətta bəzi ərəb qəbilələrini özünə tabe edib vergi («huva») alır və vəziyyətin ağası idi.

Kürdüstana və kürdlərə xas olan zahiri tarixi məlumatlar belədir. Onların pərakəndəliyi və birliyin olmaması əhəmiyyətli dərəcədə coğrafi şəraitlə izah olunur. Çətin

keçilən dağlar silsiləsilə ayrılmış vadilər, coşğun çaylar siyasi həyatda və məişət feodalizmində parçalanma yaratmışdı. Ancaq kürdlərin bütün varlığına hopmuş və kürd hərəkətləri tarixində öz əksini tapmış azadlıq, müstəqillik hissi daha güclüdür. Onların tutduqları yerlərin ilk mədəniyyətinə ümumkürd təsirini diqqətdən qaçırmaz olmaz. Akademik Marrın bizim istinad etdiyimiz məqaləsi əlamətdar yarımşərlövəyə daşıyır «Qabaq Asiyada Kürd xalqının3 mədəni əhəmiyyəti məsələsinə dair» və həm xristian və həm müsəlman təriqətlərinə4 nüfuz etmiş bəzi dini ideyaların xüsusi inkişafı, şübhəsiz ki, kürd mühitinə mənsubdu. Həmçinin kürd dili bu

1) Biz 1828-ci ildə Bayazidi tutub, sonuncu nüfuzlu kürd knyazı Bəhlul paşanı apardıq. Sonralar o, türklər tərəfindən bərpa olundu, 1855-ci ildə isə bizim tərəfimizdən yenə əsir alındı.

2) Konstitusiyaya elan olunmasından

sonra 1908-ci ildə İbrahim paşa üsyan qaldırdı, Əbdül Əziz dağlarına qaçdı və orada öldürüldü. (Qordlievski)

3) «Tarixin unutduğu xalq» (Marr)

4) Məs., Nə vaxtsa öz ləyaqətində bərpa olunacaq ölmüş ruha ehtiram. Aşağıda yezidlər haqqında müqayisə.

Vaxtadan ətraf xalqlara böyük təsir göstərir. Əgər hətta kürd zülmünə o fakt əlavə olunsay ki, Bitlis vilayətinin bəzi yerlərində ermənilər öz dillərini unudub kürdcə danışirlar, 1 onda dağ aysorlarının «kürd mahnıları oxumaq, kürd nağılları danışmaq kimi ümumi adətinin mövcud olması necə izah olunsun2.»

III

Kürdlərin yaşayışı, təbəqə və tipi

Hamiya məlumdur ki, kürdlər köçəri və oturaq həyat sürürlər. Onlar adətən, qarışıq yaşayırlar. Köçərilərin əksəriyyəti, ehtimal ki, Mesopotamiyadan3 Şimalda yerləşmişlər. Köçəriləri bizim qaraçılar kimi təsəvvür etmək olmaz. Hər şeydən əvvəl onların böyük əksəriyyəti artıq yarımoturaq həyata keçiblər. Qışda vadilərdə palçıqdan tikilmiş evlərdə yaşayırlar. Yazda tarlaları əkib, adamların bir hissəsini keşikçi qoyub öz sürüləri ilə dağlara çıxırlar. Çox vaxt yay çadırları (Süleymanidə «havar» deyirlər) qışlaqdan müəyyən məsafədə qurulurdu. Keçən illər Muş erməniləri və b. Qışlamaq üçün dağlardan enmiş köçəriləri öz kəndlərində yerləşdirmək üçün son dərəcə ağır və üzücü mükəlləfiyata malik idilər. Hal-hazırda Ermənistanın ən məşhur bilicisi Linçin şəhadətinə görə, «Köçəri kürdlərin (Ermənistan) yaylasında öz xüsusi kəndləri vardır»4 Bəlkə qədim erməni mahalı olan, hətta Muş kimi yerlərdə də xeyli kürd kəndlərinin mövcud olması bununla izah olunur. Böyük qəbilələr uzaq məsafələri aşib keçmə adətini saxlayıblar. Məsələn, Caf qəbiləsi Şəhrizurdan İrana – bu hərəkətlər qeyri – adi düzgünlüyə malik idi eşelonlarla gedir, ciddi təyin olunmuş məntəqələrdə gecələyir, dağ yaylaqlarında yüz illər boyu dəqiq müəyyən olunmuş yerləri tuturlar.

1) Fakt Mayevski, Velski tərəfindən təsdiq olunub.

2) Lalayan, Ayson Vanskoqo vilaeta, Zap. Kav. Otd.İ.R.Q.O., XXVIII, vip.4, 1914

3) Kürdlər qəbilə həyatının klassifikasiyası ilə birlikdə onların ən tam siyahıya alınması Sayksın məqaləsindədir (yuxarı bax) mayor Trotterin bəzi məlumatları da əhəmiyyətini saxlayıb. («Malo-aziatskie Kurdi» adı altında tərcümə olunub İzv. Kav.O.İ.R.Q.O., c. VII, 1882-3, əlavə, səh.1-14) Bütün əsirlərin ümumi, olduqca əziyyətli, ancaq çox köhnəlmiş siyahıya alınması. Bax. P.Lerx, İzsledovaniya ob İranskix kurdax, Spb.1856,1,63-121. Elə burada da ətraflı bibliografiya məsələsi

4) A.F.B. Lynch, Armenia, Travelx and Studies, 1901, 11.423. Cunkovskinin rus tərcüməsi var, 1910, izd. Torq, doma Pitoeva. (Ardı var)

Şəhifəni Hazırladı: Tahir Süleyman

1947-ci il. Mustafa Bərzani və onun kürd inqilabçıları Azərbaycanda

Kürd xalqının əfsanəvi lideri, general Molla Mustafa Bərzaninin ölümündən 38 il ötdü

1946-cı ilin dekabrında İranda Mehabad respublikası süqut edir. İranın baş nazir Qəvame-Səltənə ilə Mehabadın lideri Qazı Məhəmməd arasında avqustda Tehrandə bağlanmış razılaşma pozulur və şah qoşunları həm Təbrizi, həm də Mehabadı ələ keçirir. 1947-ci ilin 30 martında Qazı Məhəmməd, qardaşı Sədr Qazı və Mehabad respublikasının müdafiə naziri Seyf Qazı dar ağacından asılır.

Şah qoşunlarına qarşı müqaviməti yalnız respublikanın Baş komandanı, general Mustafa Bərzani davam etdirir. 44 yaşlı Bərzani sonunda qüvvələr nisbətinin bərabər olmadığı və məğlubiyyətin qaçılmazlığını anlayaraq İranı tərk etmək və SSRİ-yə keçmək qərarına gəlir. 1947-ci ilin iyununda o, silahlı dəstəsi ilə Naxçıvanla sərhədi keçərək Azərbaycan ərazisinə, Culfaya daxil olur. Beləliklə, Bərzaninin və tərəfdarlarının 12 il davam edən SSRİ dövrü başlayır. Həmin dövrün bir neçə ili Azərbaycan SSR-də keçir.

SSRİ ərazisində dəfələrlə Bərzani ilə ünsiyyətdə olmuş əfsanəvi Sovet əks-kəşfiyyatçısı Pavel Sudoplatov (1907-1996) özünün 1990-cı illərdə işıq üzünə çıxan "Xüsusi əməliyyatlar" adlı memuarlarında xatırlayır: "Bərzani SSRİ-yə gəlməzdən bir müddət əvvəl İrandakı kürd üsyançıların

Ağgöl gölündən (İran) cənuba doğru uçuşlar keçirib. Onlar bizim ərazilərimizə 200 metrə qədər məsafədə daxil olublar. Elə həmin dövrdə bir neçə bomba partlayışı da qeydə alınıb".

Qonşuların qeyri-adi hərbi fəallığının səbəbləri Moskva üçün sirr deyildi. Vasili Ryasnoyün həmin məruzəsində deyilirdi: "Əldə olunmuş bilgilərə görə, İran Kürdüstanında, Uşnu rayonunda (Urmiyə gölündən cənub-qərbə) 1947-ci ilin martından başlayaraq İran hökumət qoşunları ilə İraqdakı bərzan tayfasının tərkisilah olmaqdan imtina etmiş üzvləri arasında hərbi əməliyyatlar başlayıb. Kürd bərzan tayfası 1945-ci ildə İraqdan köçərək İranda məskunlaşıb".

Beləliklə, əvvəl İraqda, sonra isə İranda məğlubiyyətə düşər olmuş molla Mustafa Bərzani kor dalana sıxışdırıldığını yaxşı anlayaraq yeganə qurtuluş yolunu Azərbaycan ərazisinə keçməkdə görürdü. Onun hərbi birləşmələri Maku yaxınlığında şah qoşunlarını məğlub edərək SSRİ sərhədinə doğru hərəkət edirdilər.

Pavel Sudoplatov memuarlarında sərhəddə toplaşmış Bərzani tərəfdarlarının sayı barədə yazır: "Sərhədi keçən Bərzani tərəfdarlarının sayı 2 minə yaxın döyüşçüdən ibarət idi, elə bir o qədər də onların ailə üzvləri vardı". Ancaq digər Sovet əks-kəşfiyyatçısı - Vadim Udilov isə özünün

bir qrup silahlı keçərək Naxçıvan ərazisinə daxil olur. Bu 160 nəfərdən

40 odlu silah götürülür. Çayın o biri sahilindən müşahidə aparan Bərzani öz tərəfdarlarının sərhədçilər tərəfindən atəşə tutulmadığını gördükdə, iyunun 18-də dəstəsinin qalan üzvlərinin də çayı keçməsinə göstəriş verir. Bu vaxt kürdlər silahlarının bir hissəsini İran tərəfdəki qamışıqlarda gizlədərək sərhədi keçirlər. İyunun 19-da SSRİ Daxili işlər nazirliyi əməliyyatın nəticələrinə dair Stalinə məlumat göndərir: "İyunun 18-i axşama qədər Molla Mustafa Bərzaninin başçılığı altında kürd dəstəsi Sovet ərazisinə keçib. Onların ümumi sayı 499 nəfərdir. Kürdlərdən götürüldü: 303 tüfəng, 5 avtomat, 55 tapança, 54 qumbara, 13 binokl, 13 min patron. Saxlanılmış kürdlər Naxçıvan şəhərinə aparılıb və burada sərhədçilərin mühafizəsi altındadırlar".

İran sərhəd komissarı tezliklə Sovet həmkarına müraciət yollayaraq Bərzani və tərəfdarlarının təhvil verilməsini təklif edir. Müraciətdə deyilirdi: "Dostluq münasibətlərimizin pozulmaması naminə xahiş edirik ki, 400 əclafı geri qaytarasız". Ancaq Sovet tərəfi bu xahişə məhəl qoymur. Bununla da, Bərzaninin və onun kürdlərinin əvvəlcə çox qısa müddət çəkəcəyi fərz edilən, ancaq 12 ilə qədər davam edən "Sovet dövrü" başlayır.

Bir müddət Culfada saxlandıqdan sonra, kürdlər Abşerond yerləşdirilir. Bərzani isə qısa müddət Şuşada qalır, sonra isə Bakıya köçürülür. Onun Sovet rəhbərliyinə "sosializm uğrunda mübarizəyə hazır olduğuna" dair söylədiyi nitqlər isə istər Mircəfər Bağirovda, istərsə də Moskvadan gələn emissarlarda xəfif ironiya doğrurur. Sovet tərəfində əsas təəcüb yaradan cəhətlərdən biri kürdlərdə çox güclü inkişaf etmiş tayfa-nəsil münasibətləri idi. Onlar Bərzanini az qala ilahiləşdirirdilər və

bu cür geridə qalmış ictimai münasibətlərlə sosializm quruculuğuna dair vədlər qətiyyənlə bir-birinə uyşmurdu.

Odur ki, Sovet rəhbərliyi bu arxaik münasibətləri heç olmasa yumşaltmaq, kürdlərin cəmiyyətə assimilyasiyasına nail olmaq üçün hətta kürdləri Bərzanidən bacardıqca təcrid də edirdi. Üstəlik, kürdlərin arasında kommunist təbliğatı aparmaq, yaxud oraya öz adamlarını salmaq cəhdləri də uğur gətirmirdi - kürdlər yadlar üçün qapalı idilər. Bununla bağlı, Pavel Sudoplatov bir epizodu da xatırlayır - artıq Daşkənddə olanda onların Bərzaninin əhatəsinə informator yerləşdirmək cəhdləri həmin şəxsin izsiz-tozsuz yoxa çıxması ilə nəticələnir.

1947-ci ilin payızında Sudoplatov Bərzani ilə görüşüb danışmaq üçün nazir Abakumov tərəfindən Bakıya göndərilir. O, memuarlarında bu barədə yazır:

"Mən Bərzaniyə TASS-ın (Sovet İttifaqı Teleqraf Agentliyi) baş direktorunun muavini və Sovet hökumətinin nümayəndəsi kimi təqdim olundum. Əyatımda ilk dəfə idi ki, əsl feodal ilə rastlaşdım. Bununla belə, Bərzani mənə fərasətli siyasətçi və təcrübəli hərbi rəhbər təsiri yaratdı. O dedi ki, son yüz ildə kürdlər farslara, iraqılılara, türklərə və ingilislərə qarşı 80 dəfə üsyan qaldırıb və onların 60-ından çoxunda kömək üçün Rusiyaya müraciət edərək adətən yardım alıblar. Cavab olaraq mən elan etdim ki, Sovet tərəfi Bərzaninin və onun zabitlərinin bizim hərbi məktəb və akademiyaçılarımızda xüsusi təlim keçməsinə razıdır. Həm də ona bildirdim ki, kürdlərin Azərbaycandan Orta Asiyaya köçürülməsi müvəqqəti xarakter daşıyır və onların Kürdüstanı qayıtmaqları üçün şərait yetişənə qədər davam edəcək..."

Sudoplatov xatirələrində daha bir maraqlı məqama toxunur: "Abakumov mənə Bərzani ilə söhbətlərin nəticələrini, habelə Stalinin kürdlərin hərbi tədris müəssisələrində təhsil almalarına razılıq verdiyini Mircəfər Bağirovla bölüşməyi qadağan etmişdi. Məsələ ondadır ki, Bağirov Bərzanidən və onun adamlarından İran Azərbaycanında vəziyyəti destabilizasiya etmək üçün yararlanmaq niyyətindəydi. Ancaq Moskvada fərz edirdilər ki, Bərzani İranda yox, məhz İraqda daha lazımlı ola bilər - oradakı ingilispərəst rejimi devirmək üçün..."

1947-ci ilin oktyabrında Bərzani Azərbaycan kommunistlərinin rəhbəri Bağirova öz məktub-memorandumunu yollayır. O, Bağirovdan aşağıdakı məsələlərə münasibət bildirməsini xahiş edir:

"1. Tərəfdarlarım ilə görüşməyə icazə verilməsi.

2. Onların təhsili üçün şəraitin yaradılması.

3. Aylıq bülletenin çapının təşkil edilməsi.

4. BMT-yə kürdlərə münasibətdə yeridilən ədalətsiz siyasətlə bağlı şikayətin göndərilməsi.

(Davamı səh. 5-də)

rəhbərləri şahın qurduğu tələyə düşürlər: onlar danışılar üçün Tehrana çağırılır, burada həbs edilir və edam olunurlar. Yalnız Bərzani həmin qismətdən qaça bilir. Şah onu danışılara dəvət edəndə, Bərzani cavab verir ki, yalnız bir halda Tehrana gələ bilər - əgər şah özünün ailəsini girov kimi Bərzaninin mənzil-qərargahına göndərsə. Şahla ilkin danışılar davam edən müddətdə isə o, qüvvələrinin böyük hissəsini İranın şimal rayonlarına, SSRİ ilə sərhədin yaxınlığına yerləşdirir".

1947-ci ilin iyununda SSRİ Daxili işlər nazirinin müavini Vasili Ryasnoy Stalinə məruzə edir: "Bu ilin 15 iyununda Naxçıvan 41-ci sərhəd dəstəsinin hərbi müşahidəsinə görə, Sovet-İran sərhədindən cənub-qərbində İran tayyareləri peyda olaraq

"SSRİ-də terror aktları və təxribatlar" kitabında onların sayının 500 nəfər olduğunu yazır.

İyunun 15-də İran tayyarelərinin bombardmanı altında Araz çayı boyu sərhədə ilk kürd dəstəsi yaxınlaşır. Dəstədən 2 nəfər Sovet sahilinə keçərək Mustafa Bərzaninin Stalinə məktubunu sərhəd komissarına təqdim edir. Ancaq Moskvadan cavab gecikir. 16 iyununda səhər tezdən İran sərhədində öz şəxsi mühafizəçilərinin əhatəsində Bərzani də peyda olur və dəstəsinin SSRİ-yə üzüb keçməsinə icazə üçün danışılar aparmaq istəyir. Ancaq sərhədçilərə yalnız bir tapşırıq verilmişdi: diskussiyaya girməmək, sərhədi pozan kürdləri isə saxlamaq və tərkisilah etmək.

İyunun 17-də kürdlərin vəziyyəti daha da çarəsizləşir və Araz çayı ilə əvvəlcə yaralılar və taqətdən düşən

1947-ci il. Mustafa Bərzani və onun kürd inqilabçıları Azərbaycanda

(Əvvəlki səh. 4-də)

5. Stalinlə görüşün təşkil olunması”.

Noyabrın 15-də o, Bağırova daha bir məktub yollayır. Bərzani məktubunda Bağırovu “Şərq xalqlarının rəhbəri” adlandırır. “Biz taleyimizi Sovet dövləti ilə bağlamağı vacib saydıq, çünki, bu hakimiyyət azadlığın dayağı və xalqların ümididir”, - Bərzani yazır. Həmin məktubunda o, “çox məşəqqətli, incidlilmiş və təhqir olunmuş vəziyyətə düşən azadlıq hərəkatı döyüşçülərinə diqqət ayırmasını” xahiş edir.

Azərbaycanda olduğu dövrdə Mustafa Bərzaninin burada yaşayan kürdlərlə çoxsaylı görüşləri təşkil olunur, habelə o, Ermənistandakı kürdlərlə tanış olmaq üçün dəfələrlə Yerevana gedir. Onun təklifləri sayəsində Bakıda kürd yazıçı və şairlərinin əsərləri çap olunur, Yerevanda isə kürd radiosu açılır və 1937-ci ildə bağlanmış kürd dilində qəzet bərpa edilir. Həmin dövrdə Yerevan pedaqoji məktəbində kürd fakültəsi açılır, Ermənistan Dövlət nəşriyyatında (“Armqosizdat”) isə kürd dilində ədəbiyyatın nəşri üzrə xüsusi komissiya yaradılır. Bu da hamısı deyil: Ermənistan Yazıçılar İttifaqının tərkibində kürd seksiyası, Ermənistan Elmlər Akademiyasında kürdşünaslıq bölməsi, Yerevan universitetində isə kürdoloji fakültə yaradılır. Azərbaycana nisbətən, Ermənistanda kürdlərlə bağlı tədbir və yeniliklərin çoxluğunu isə yaqın ki, Mirəcəfər Bağırovun Bərzaniyə olan nisbətən inamsız münasibəti ilə əlaqələndirmək olar.

Bərzaninin daha bir ideyası Azərbaycan ərazisində Kürd muxtar rayonunu bərpa etmək idi. Məlum olduğu kimi, vaxtilə Laçın və Kəlbəcər, Qubadlı, Zəngilan, Füzuli, Cəbrayıl, Şuşa rayonlarının ərazisində “Qırmızı Kürdüstan” mövcud idi. Sonralar ləğv olunan həmin strukturun yenidən yaradılması ideyası istər Moskvada, istərsə də Bakıda neqativ qarşılanır. O cümlədən, Mirəcəfər Bağırov həmin ideyaya böyük skepsislə yanaşırdı, Bərzaninin öz millətinin nümayəndələrinə nəzarət istəyini isə onun “öz xanlığını yaratmaq” cəhdi kimi qiymətləndirirdi. Ümumiyyətlə, kürd xalqında olan arxaik tayfa münasibətləri və sərt iyerarxiya Mirəcəfər Bağırovun tənqidinə səbəb olur.

Bərzaninin digər istəyi isə İraqa döndəndən sonra orada Kürdüstan dövləti yaratmaq barədə Stalini yola gətirmək idi. Sudoplatovun memuarlarından bəlli olur ki, Stalin həmin ideyaya da qol çəkmir.

Vadim Udilov “SSRİ-də terror aktları və təxribatlar” kitabında yazır: “Bərzani bəyan edir ki, İran hakimiyyətinə qarşı mübarizəni davam etdirmək niyyətindədir və Sovet hökumətindən onun dəstəsinə istirahət üçün bir neçə ay vaxt, silah-sursat verilməsini, hərbi təlimlər üçün şərait, sonra da İrana qayıtmaq üçün icazə verilməsini xahiş edir. İrandan təslimçi qaçışın revansını götürmək ideyası həm Moskva, həm də Bakıda partiya rəhbərliyinin xoşuna gəlir. 1949-cu ildə DİN-in Stalinə məruzəsində bu barədə deyilir: “Mustafa Bərzaninin arzularına uyğun olaraq

Azərbaycan KP(b) MK-nin katibi yoldaş Bağırov hökumətə Bərzaninin dəstəsinin Xəzər dənizi sahilindəki düşərgələrdən birində yerləşdirmək, onları ərzaq və sursatla təmin etmək, habelə şəxsi heyəti hərbi işə öyrətmək

barədə təkliflər verib”.

Hökumət müvafiq qərarı qəbul edir. Həmin qərara əsasən, Bərzaninin dəstəsindən 3 atıcı bölük, artilleriya batareyası, minaatıcı batareya, minaax-taran taqım, rabitə və tank taqımları formalaşdırılır. SSRİ Silahlı qüvvələri Nazirliyindən şəxsi heyətə təlim keçmək üçün 25 zabit göndərilir.

Elə görünür ki, SSRİ Bərzaninin dəstəsindən ordu özəyi kimi istifadə etməklə miqyasca böyük olmayan müharibəyə hazırlaşır. Əks halda onun əsgərlərindən tankçı hazırlamaq nəyə gərəkdir?! Ancaq çox tezliklə bəlli olur ki, Sovet rəhbərliyi kürd xalqının planlarını qətiyyənlə düzgün anlamayıb: Azərbaycan SSR Dövlət Təhlükəsizliyi Nazirliyinin (DTN) Moskvaya məlumatında göstərilir ki, Bərzaninin şeyx komissarları inancılı kürdlər, həmçinin azərbaycanlılar qarşısında xütbələrlə çıxış etməklə onları heç də Sovet hakimiyyətini sevməyə çağırırdılar. Yəni, söhbət teokratik bir iyerarxiyadan gedir, Bərzaninin Sovet quruluşu haqda söylədiyi pafoslu kəlmələr isə niyyətlərini ört-basdır etmək fəndindən başqa bir şey deyilmiş.

DİN-in Stalinə məruzəsində deyilir: “Bir müddət sonra agentura yolu ilə müəyyən edildi ki, Mustafa Bərzani siyasi savadsız şəxs olmaqla bərabər, kürd tayfalarını birləşdirərək onlardan knyazlıq qurmaq və bu knyazlığın rəhbəri olmaq niyyətindədir. O, SSRİ-də olduğu dövrə onun heç nəyə öhdəlik götürmədiyi müvəqqəti bir təzahür kimi baxır. Bu cür əhval-ruhiyyəni nəzərə alaraq yoldaş Bağırov hökumət qarşısında məsələ qaldıraraq ki, kürd xalqının dəstələri Azərbaycan SSR ərazisindən çıxarılmalı və bacardığıca İranla sərhəddən uzaqda yerləşdirilsin...”

Bağırovun təklifi yetərli olur. SSRİ Nazirlər Sovetinin 1948-ci il 9 avqust tarixli qərarına əsasən DİN tərəfindən Bərzaninin dəstəsinin Bakıdan çıxarılaraq Özbəkistan SSR ərazisinə, Daşkənd dəmir yolunun Verxneye-Komsomolskoe stansiyasına daşınmasına başlanılır. Bakıdan kürdlərin çıxarılması birdəfəlik aksiya kimi yox,

hissə-hissə, xırda dəstələr halında icra olunur. Onlar yeni ərazidə kolxozlarda yerləşdirilir, eyni zamanda burada hərbi təlimləri keçmək üçün şərait də yaradılır. DİN-in məruzəsində qeyd olunur ki, 1948-ci ilin sonunda Mustafa

Bərzanin Özbəkistan kommunistlərinin başçısı Yusupovla görüşü olur və həmin görüşdə Bərzani öz dəstəsinin şəraitindən narazılığını bildirərək vəziyyətin və gələcək planların müzakirəsi üçün Stalinlə görüşü təşkil etməyi Yusupovdan xahiş edir.

Göründüyü kimi, Sovet hökuməti Bərzaninin heç də “kommunizm qurucusu” olmadığını aydınlaşdıran kimi kürdlərin Bakıdan uzaqlaşdırılmasını qərarına gəlir. Yəni, bu siyasi oyunda hər kəsin öz mənafeyi vardı, üstəlik bu mənafehlər üst-üstə düşmürdü. Həmin

dövrə (ta 1950-ci illərin ortalarına qədər) kürdlər Yaxın Şərqdə SSRİ-nin yeganə müttəfiqi idi və Moskva onlardan istər İraqda, itərsə də Suriyada Qərbə qarşı yararlanmaq niyyətindəydi. Bərzani isə öz növbəsində ya İranda, ya da İraqda müstəqil Kürdüstan dövləti qurmaq üçün əlləşirdi.

DİN-in məruzəsindən də görünür ki, Bərzaninin dəstəsinin Azərbaycandan kənarlaşdırılmasında maraqlı olan şəxslərdən biri məhz Bağırov idi. Kürd müəlliflər tərəfindən yazılmış “Mustafa Bərzani” bioqrafik kitabında da bu versiye vurğulanır. Kitabdan bir epizod:

“Bərzani tərəfdarları özlərinin Orta Asiyaya sürgün olunmalarını repressiya kimi qəbul edirlər və Bağırovla Bərzani arasındakı münasibətlərin pisləşməsi ilə əlaqələndirirlər. Məsələn, onlar

Daşkənddə Orduxan Cəlilə belə bir əhvalat danışır: “Bağırovun ad günündə bayram süfrəsi arxasında yubilyarın yaxınları ilə bərabər “Tudə”nin MK-nin katibi Pişəvəri və general Bərzani də əyləşibmiş. Şən söhbətlər və sağlıqlardan sonra Bağırov hiss edir ki, Bərzani çox qayğılıdır və üzünü ona çevirərək soruşur: “Niyə heç nə yemirsən?” Bərzani isə cavab olaraq yoldaşları ac və yoxsul olduğu bi vaxtda SSRİ-yə əylənmək üçün gəlmədiyini söyləyir. Məhz həmin məclisdən bir qədər sonra kürdlər Bakıdan çıxarıldığından Bərzani tərəfdarları köçürülmə əməliyyatının Bağırovun onlara qarşı münasibətinin soyuması ilə bağlayırlar”. Belədir, ya yox? – hökm vermək çətindir. Fakt odur ki, kürdlər Özbəkistan kolxozlarından, bir hissəsi isə Altay vilayətində yerləşdirilir. Bərzani narazılığını Stalinə yazdığı məktublarla ifadə edir. O, Stalinə 72 məktub yazır, ancaq heç bir cavab almır. Bərzani fərz edir ki, məktublar Stalinə gedib çatmır, odur ki, qonşuluqda yaşayan bir qadıncan Moskvaya getməyi və məktubu orada poçt qutusuna salmağı xahiş edir. Kürdlərin həmin vaxtlardakı narazılıqlarını sonralar Xruşşovla görüşündə Bərzani zarafatla bu cür ifadə edəcəkdə: “Mən 5 dövlətə qarşı vuruşmalı olmuşam – İraq, İran, Türkiyə, Azərbaycan və Özbəkistana qarşı”. Bəzi kürd tarixçiləri Bağırovun Bərzaniyə qarşı intriqalar apardığını və bu işdə Beriyanın xidmətindən yararlandığını yazır. Ancaq Pavel Sudoplatovun xatirələrindən də görünür ki, Stalinin xarici siyasət sahəsində böyük ümidlər bağladığı Bərzani ilə çətin ki Beriya və Bağırov açıq qarşıdurmaya

keçərdilər. Sudoplatova, görə, kürdlərin Azərbaycandan Özbəkistana köçürülməsi ideyası başdan ayağa Moskvanın ideyası idi və SSRİ-nin Yaxın Şərqə maraqlarının soyuması fonunda bu addım siyasi cəhətdən düzgün addımdı. Sudoplatov yazır: “Mən Yusupovun kabinetinə Bərzaninin başçılığı altında İrandan Azərbaycana qaçmış 3000 kürdün məskunlaşdırılması təklifi ilə gəlmişdim. Onları Qafqazda saxlamaq çox təhlükəli idi, odur ki, rəhbərlik kürdləri Özbəkistana köçürmək qərarına gəlmişdi...”

Kürdlərin Özbəkistan dövrü 1958-ci ilə qədər – İraqda 14 iyulda kral II Feysəlin devrilməsinə qədər davam edir. Mütləqiyyətin süqutundan sonra molla Mustafa Bərzani İraqa döndür...

Məmməd Süleymanov

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gêneral Mistefa Barzanî

Piştî Silemaniyê, gunde Barzan dibe navenda xebata sîyasî li başûrê Kurdistanê:

Piştî şikesta şorişa Şex Mahmudê nemir barê xebat û karê Kurdayetîyê li başûrê Kurdistanê bi yekcarî dikeve herema Behdînan ku navenda rêberatîya vê xebat û hereketa gundê biçûke Barzan e.

Qeza Mêrqaşor ku nahîyên Mêrqaşor, Barzan û Şêrvan digire ber xwe, girêdayî wîlayeta Hewlêrê ye.

Devera Berzan berîya kû piştî çend şerhildanên kurdan bi yekcarî ji alîyê rêjîmên dagirker ve wêran bibe, 400 gundên awedan têda hebune û hejmara runîştvanan heremê zêdetir ji 40 hezar kesan buye. Herema Barzan û navenda wê gundê Barzan di çaxê Şêx Ebdulsalamê yekem da ku di sala 1872-ê zayînî de wefat kir, ji ber ku tekeya terîqeta Neqşebendî li Nehrîyê têda bu, mîna navendeke olî û awedan ku herdem tevî mirîdên ve terîqetê bu, tihat hesibandin. Şêx Ebdulsalamê yekemîn berêvajî şêx û axayên hemdemî xwe, mirovekî dadmend û bi edalet bu. Wek jêderên bîyanî didin xuyakirin di çaxê wî da hinek karên baş û xebatên sosyalî ji bo pêşketina jîyan û rewşa civakî hatin kirin ku ger bi pîvanên roja îro bîn nirxandin û şirovekirin, di wê serdemêde pir girîng bun. Ji wan karan:

parvekirine zevî û erdê çandinê bi ser gundîyan de, qedexekirina milkdariya zêde bi şeweyên fêodalî, qedexekirina bi zorê zûdayîna keçan û parastina siruşt Kurdistanê anku birina dar û dirextan, şewitandina daristana û qedexekirina kuştin teyr û tiwalan, nêçira heyvanên kovî, bêhinfireyî li hemberî dîyanetên der û dora coxrafiya jîyana wan û herema Behdînan (Jîyana hevpar bi Kurdên êzîdî, turkmên, kildanî, yehudî, xaçparêzên

ermenî ê musliman bun û ...) jîyana dostanî bi hemu gelên heremê re û xala herî girîng parastina mafê gelê kurd û serkeşîya bizava netewîya kurdan di here-mek coxrafiya girînga Kurdistanê de ku nîşana dêmokratîkbuna bîr û ramanên bireveberên Barzanî bû, tesîrek mezin li ser bizava sîyasî loliya vê malbatê danî.

Piştî wefata Şêx Ebdulsalamê yekem kurê wî Şêx Mihemed Barzanî dibe cîgirê wî. Şêx Mihemed piştî zewacê dibe xweduye pênc kuran: Şêx Ebdulsalam, Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî, Mihemed Sîdik û Şêx Babo. Wan tevan ji desbêka xwenasandinê bu hemu awayan xebat kirin ku rîya kalkê xwe ya xizmeta ji bo gel di hemu warên sîyasî, olî û civakî de dibomîn.

Navdartirîn endamê vê malbatê ku tevaya temenê xwe di rîya xebata sîyasîya jib o kurd û Kurdistanê derbas kir, Mistefa Barzanî ye.

Mistefa Barzanî kîye, çikirîye û serhildana wî di dîroka Kurdistanê de xwedî rolekî çawaye?

... Jîyana te jî tijî buyer, derdiberî û niştimanperwarîya Mistefa Barzanî ye heja radeyeke. Bersîva van pirsên me bide. Jîyanê nemir Mistefa Barzanî, malbata wan û çend buyerên din di jîyana wî da. Mistefa Barzanî di 14-ê adara sala 1903-an (14. 03. 1903) de le gundê Barzan hat dinê. Berîya ku ew cavên xwe bi jîyana dinyayê veke, bavê wî (Şêx Mihemed) ji di sala 1903-an de wefat kiribu. Li gor çavkanîyên dîrokî her çend nerazîbun (itiraz) û bizava Şêx Ebdulsalam Barzanîyê duyemin li dijî Osmanîyan zêde dewam nekir, clê ev serhildan û serhildanên din yên mîna serhildana eşîreta Millîyan bi serokatîya Îbrahîm Paşayê Millî û çend serhildanên din li heremên cuda bi cudayên Kurdistanê, bun sedemên xweşkirina zemînêya çêbuna şoreşa Îtîhadîyan di sala 1908-an de. Çaxe çalakî û lêbatên sîyasîyan Barzanîyan vedigere bo destbêka sedsala XX-an ku bi

gundê Barzan ket ber hêrişa hêzên wan yên di bin serokatîya Silêman nezîf Paşa

û Îranê bun, dikeve nava tekêlîyên polîtîk. Mistefa Barzanî ji çaxê li xwe famand, zû

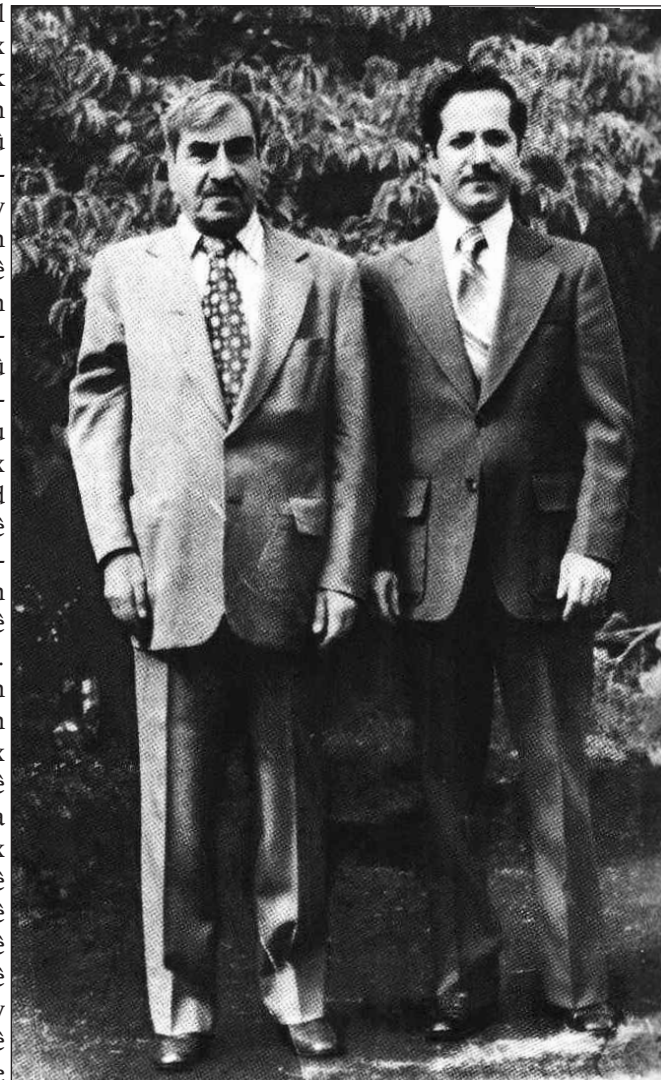
da. Ji ruyê neçarîya Şêx Ebdulsalam Barzanî pêna xwe bo Seyîd Tehayê Nehrî dibe û di gunde Rajan li herema Mirgever (wîlayeta Ûrmîyê - Rojhilatê Kurdistanê) dimîne û bi hevkarîya serokê Kurd nemir Simkoyê Şikak bi karbidestên Rusan re dikeve nava peywendîyan sîyasî, lê mixabin çaxe ku ew li herema Mirgever bû, ji alîyê xwefiroşekî bi navê (Sofî Ebdullah) ve bi şeweywk namerdane hat girtin û ew teslîmî dewlta Osmanîyan kirin. Osmanîyan di 14-e çiraya paşîn sala 1914-an de piştî pekanîna dadgehek formaliê, Şêx Ebdulsalamê Barzanî li bajare Musilê darda kirin.

Di etmosfêrek wiha tijî kîna li hemberî dewletên dagirker û zordariya destgeh û berpirsyarên hokumeta Osmanî de, Mistefa Barzanî ji mîna Îsmail Axayê Şikak, Şêx Mehmedê Berzençî û gelek serokên din yên kurd çavên xwe bi jîyaneke tijî eş û elem vedike û di nava malbatek olî de mezin dibe. Ev rewşa jîyanê pêşeroja jîyan û helwesta sîyasîya wî lîdêrê kurd ji dide destnîşan kirin û ew bîr û ramanên Kurdayetiyê bêtir di hest û mêjiyê xwe de dide perwerdekirin. Piştî ku Osmanîyan bi bêbextî Şêx Ebdulasalam Barzanî şehîd kirin, Şêx Ehmedê birayê wî bu rêber û serkarê herema Barzan û eşîretên Barzanî. Wê demê tîmenê Mistefa Barzanî 18 salî bu. Berîya wê li gor çavkanîyên dîrokî di navbera salên 1917-a, 18 û 19-an de, Şêx Ehmedê Barzanî birayê xwe yê xurt Mistefa Barznîyê 16 salî bi Şêx Ebdulrehmanê Şîrnexî rê jib o lidarxistina kar û barê şoreşek berfireh li bakurê Kurdistanê dişîne bajarê Muşê û ew li wir hev dîtîneke bi Şêx Ebdulqadirê Nehrî û Şex Seîde Pîran re pêk tîne. Herwiha Şêx Ehmed bi şeweyek nihînî ji sala 1920-an û pêde bi Şêx Mehmedê Berzençî û Sîmkoyê Şikak re ku sergermî xebeta li dijî her du dewletên Îraq

bi bindestî û tepeserîya gelê kurd hesîya. Wî dixwest bi hevkarîya birayê xwe Şêx Ehmed, xelekên zincîra hereketa kurdî bi rêk û peki bidomîne.

Herwiha Mistefa Barzanî ji temene 15 saliya xwe û pêde bo kar û barê parastina hoza Barzan li dijî desthilatdariya dewleta navendîya Îraqê û hozên çiran, roj bi roj wekw şervanekî zîrek erk û wezîfeyên zêdetir li ser milên xwe hîss dikirin.

Eşîretên kurd bi giştî û eşîretên Barzan bi taybetî di tevaya dirêjahîya dîroka xebata sîyasîya xwe de bi wefadariyek mezin û di tengaviyên herî giran de rêbatên xwe bi tenê nehiştine û bi dilsozî û fedakarî ew parastnîne. Ev rasti di bîraninên wan serleşkêrên artêşa dewletên dagirker de ku bi hêzên Barzanîyan re ketine nava şerên

giran ji, tê dîtin. Serleşker Teferuşyan, Hesên Erfeî û Rêzîm Axa di pirtukên xwe de vê rastîyê diselmînin.

(dûmahî rûpêla 7)

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gêneral Mistefa Barzanî

(despêk rûpêla 6)

Sala 1919-an Mistefa Barzanî li ser biryara birayê xwe Şêx Ehmedê Barzanî dema ku xortekî 19 salî bu weke femandarekî şervan û şareza, bi hêza xwe wê ji bo hevkarîya xebatkarên şoreşa Şêx mehmedê Berzinçî xwe gêhand herema Silêmaniyê. Hêza wî bû du qoli ku halîkarî ji qolla Piyaw û koma din jî ji navçeya Balek de derbas bun. Ew herçend di rê de rastî şerê bi eşîretên hevkarên inglîzan re rast hatin jî, lê bi fidakarîyê mezî û şehîtbuna çend şervanên Kurd wan xwe gêhandin herema Silêmaniyê. Mixabin berî ku ew bigêhin wê derê şoreşa Şêx Mehmedê Berzençî jî bi dilî ji Kurdistanê hat dur xistin. Mistefa Barzanî bi ve kiryara xwe da îspatkirin ku pêvîsta her kes bi şevyek netewî nêzî pîrsigireka gelê xwe bibe.

Kurdistanê (Mihabad 1946) de jî Melle Mistefa Barzanî sînoren destçerîkî bi fermî nasnekirin û xwe gêhand paytexta komara bajarê Mihabadê. Ev nîşanek jî bo selmandine ve

Lê şerê herî mezin ku nemir Mistefa Barzanî hertim di jiyana xwe de bi serbilindî û şanazî behs

rêbaratiya şoreşa Kurdan dihat hesibandin, bi giranî hat bombabarankirin û her çend

tanê dijîn. Kesên ku li ser erdnîgarîyê bedew û rengin jîyanê derbas bikin, zu bi zu nikarin fêrî

partîya Hîwa, Mistefa Barzanî piştî 10 salan derbiderî û jîyana hêşirîyê ya di destê karbi destên dewleta Îraqê de, ji bajarê Silêmaniyê bajarê Sînoyê li Rojhilatê Kurdistanê kirin. Di wan mercên nazik û hessas de vegera Mistefa Barzanî ya ber bi Kurdistanê tirs û xofek mezin xiste dilê karbidestên herdu dewletan her yekî bi qasî 50.000 dînanan ji bo kuştin an ji anina serê Barzanî dan diyarkirin. Xuyaye ku ev hejmêra bilinda diravê ku ji bo serê Barzanî hatibu diyarkirin, giringiya xebat û bizava Kurdan ya di bin serokatîye Berzanî di wê demê de dide eşkere kirin.

Bi hezaran sal e ku kurd bona azadiyê şer tike

Lê Mistefa Barzanî piştî jîyana rewşa wan salên ku li durî Kurdistanê û di bin çavderîya berpîrsîyarên dewleta Îraqê de derbas kiribû, vê carê bi hurbunî xebiti ku hêzek leşkerî ya rêkubêk li dora xwe bicivîne. Ji bona wê jî di 28.07 Julaya sala 1943-an de bi awayekî nihînî ji rojhilatê Kurdistanê vegeri cihwarê bav û kalên xwe Barzan û di demek kurd de karê zêdetir ji du hezar (2000) pêşmerge û şervanên mîrxas li dora xwe kombike. Bi vî rengî Mistefa Barzanî serhildana xwe ya duduyan di Julaya sala 1943-an de da destpêkirin û şoreşa Barzan ya duyemîn ji heya bihara sala 1945-an berdawam bu. Di vê serhildanê da ji Kurdan li hemberî hêzên dewleta Îraqê gelek serkeftin bi dest xistin.

Di çaxê şoreşa Barzan ya duyemîn de ji 2-ê Oktobra sala 1943-an heya 10-ê Novambra sala 1943-an diwartirin şerên bixwîn

li şer kirîye, şerê bi navê (Dole Vajî an ji Dola Vajîya yê ku di rojên 3 û 4-ê 02). Şûbatê sala 1931-an de li Dola Vajîya li hemberî artêşa dewleta Îraqê qewimî.

Barzanîyan bi mênanî berxwedan kirin û di destpêkê de hinek serkeftin bi dest xistin lê nikarin li hemberî hêza pîrcek û cebîlxanê û firokên şer yê Ingilîzan, li

berxwebidin. Piştî we buyerê Şêx Ehmed û malbatên Barzanîyan neçar man di havîna sala 1932-an de derbasî bakure Kurdistanê bibin. Lê bihara sala 1933-an dewleta Tirkîyê Şêx Ehmedê Barzanî ku wê demê rêberê siyasî û olîyê hereketê bû, bi çend şervanên wî jî Tirkîyê teslimî dewleta Îraqê kirin. Ji vê tarîxê û pêde di dîroka serhildana Barzanîyan de rûpelê durketin û derbiderîyê vedibe û jîyanek tîjî eş û buyer di nava Kurdên başûrê Kurdistanê de dest bédike. Dema ku Mistefa Barzanî ev bêbextîya dewleta Tirkîyê dît, ji wir ber bi cîyayên Kurdistanê çu û xwe teslimî dewlata Îraqê nekir. Lê li ser daxwaza Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî jî xwe gihand cem birayê xwe (Şêx Ehmed) yê ku di girtîgeha bajarê Musilê de bu. Mistefa Barzanî herçend dizanî ku jîyanek tal û nexweş li benda wî ye lê ji ber tewazî û qanûnên malbatî, bi kêfxweşî jîyana girdîgehê ji xwe re hilbijart.

Sala 1932-an di çaxê jîyana hêşirî û dilketîda Barzanîyan de, dewleta Îraqê bi rênmûnîya axayên xwe yê Brîtanî Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî û malbatên Barzanîyan berê şandin bajarê Musilê û piştî jib bo Nasiryê, Kifîrî û Pirde (Alton Kopîrî) û di dawiyê de ji bo Silêmaniyê sirgun kirin.

Di dawîya bihara sala 1936-an Mistefa Barzanî jî bo gotubêjên dîplomatîk bo bajarê Musilê hat vexwîndin, lê berpîrsîyarên dewleta Îraqê li wur Barzanî girtin û bi kiryareke durî exlaqe mirovanatîyê walîyê Musilê ye wê çaxê xwest ku bi dayîna jehrê, wî ji holê rake, lê Mistefa Barzanî piştî du hefteyan ku ketibu hale bêhîşyê, ji mirinê rizgar bu.

axa bav û kalên xwe Kurdis-

jîyana durî coxrafiya Kurdistanê jî bibin. Bi wateyek din jîyana durî cîya û newelên Kurdistanê jî bo Kurdan pir nexweş e û malbatên wan yê ji Kurdistanê hatin durxistin, li benda derfetek bicuk bun vegerin welatên xwe Kurdistanê.

Şerê cîhanê yê duyemîn Pîrsigireka Kurd u Doza Mistefa Barzanî:

Şerê cîhane yê duyemîn derfetek girîng ji liv û xebata siyasîya kurdên başur û rojhilatê Kurdistanê re afirand ku di warê ramyarê (polîtîk) de ji bo netewa xwe karekî bikin.

Sala 1943-an partiya Hîwa bi serokatîya nemir Refîq Hilmî xebatek nihînî û bi dîsplîn di bajarên Îraq û Kurdistanê de didan meşandin. Berpîrsîyarên

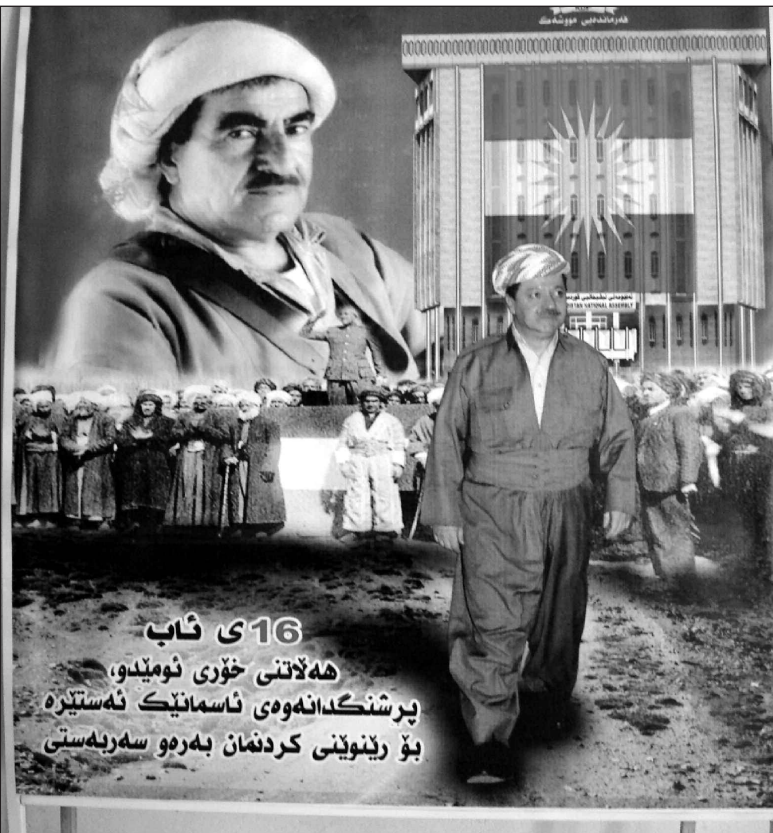
rastîya dîrokî bu ku di navbera Kurdan de hevgirtinek bihêz pêkhatîbu. Lê mixabin merc û rewşa siyasîya cîhanê, dîroka Kurdan ber bi rêyek din ya berovajî berjewendîyên Kurdan ajot.

Yekemîn serhildan û şoreşa Barzanî di roja 9-e Sibata sala 1931-an (09.02.1931) de bi beşdarbuna 80-ê şervanên Kurd di bin serokatîya Mistefa Barzanî de di şerekî bi navê (Berqê Begê) li diji artêşa Îraqê destbêkir. Di vî şerê ku piştî di domandina qedera siyasîya Kurdên başurê Kurdistanê de rolekî girîng lîst, hêzên artêşa Îraqê bi giranî li hemberî şervanên kurd şikestê xwarin û xisarek canî û maddî ya zêde bi dewlata Îraqê ket. Li hemberî şehîdbuna 5 pêşmergeyên Kurd û birindarbuna hejmerekê kêm ya şervanên kurd, artêşa dewleta Îraqê 126 kuştî û bi sedan birindar li pey xwe hîştibun.

Ev tê wê wateyê ku di çaxe serhildana sala 1931 û 1932-an de êdî tiwan û hêza Mistefa Barzanî wek rêberê şareza li hemberî hêza dîjmin bi temamî hatibu eşkere kirin.

Di şere Dola Vajîya de Mistefa Barzanî yê 28 salî bi wan şarezîyên ku li ser taktîkên şerê partizanî hebun, karî bi hewkarîya şervanên xwe 235 esker û femandarên artêşa dewleta Îraqê bikujin û bi sedan kes jî hêzên dewletê jî di vî şerî de birindar bun. Ev di helakî da bu ku ji şervanên Barzanî tene 12 kes hatibun şehîd kirin. Di vî şerî da jî ber wan hêrîş û berwanîyan ku li gor zanist û taktîkn şerê bênumune bun, stêrka şansê Mistefa Barzanî wek rêber û serleşkerê kû jê hatî roj bi roj geştir bu û wî karî di nava Kurdên hemu Kurdistanê mezin da hêzek menewî ya bilind biafirîne. Bona wî vî şerî ne tenê di nava Kurdan de belkî di nava medya dewletên cîran û cîhanî de ji dengekî bilind veda. Ji bona bêtir nasandina van calakîyên dîrokî li ser hereketên Barzanî pewîştîyek girîng bi lêkolînên akadêmîk û zanistî heye.

Bihara sala 1932-an artêşa Îraqê bi hevkarî û piştgirîya hêza esmanî û leşkerîya dewleta kedxara Brîtanîya, hêrîşek giran bir ser herêma Barzan. Gundê Barzan ku wek navendeke

partîya Hîwa ji bo berfîekirina kar û xebata xwe ya siyasî û leşkerî ku bikaribun ji hêza serleşkerê şareza mîna Mistefa Barzanî û şervanên wî mîfayê wergirin di 12.07 Ji sala 1943-an de orqanîzasyona nihiniya endam û sempatên

di navbera hêzên Kurd û hêzên dewleta Îraqê de qewimîn ku di tevaya şerên çêbuyî de rejîma Îraqê rastî xisarek mezîna maddî û mrovî bu û bi hezaran leşkeran wan canê xwe ji dest dan.

(dûmahî rûpêla 8)

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gêneral Mistefa Barzanî

(despêk rûpela 7)

Di dîroka azdîxwaziya gelê kurd ya li Başûrê Kurdistanê şerên şoreşa Barzan ya duyemîn an ku şerên Şaneder, Xêrîzok, Gurêtû, Mezinê û şere Meydana Morîkê cîhekî girîng digirin ber xwe. Êdî ji wê şoreşa duyemîn û pêda mora netewayîti bûnê bêtir zêdetir ruyê xwe di hereke Barzanîyan de daxuyakirin û partîya Hîwa û hemu efser û serleşkerên Kurd ku di nava artêşa Îraqe de mijulî xizmete bun bi rihek niştimanperwerî piştgirîya vê serhildan û bizava netevi kirin. Xisara mali û canî ya ku dewleta Îraqe li hemberî şervanên Kurd tuş bibu ew neçarkirin ku di 29-ê Novembara sala 1943-an de dawa gotubêjê ji seroke hereketê Mistefa Barzanî bikin.

Di 15-ê çirîya paş sala 1945 (15.01.1945) - an de encumena Azadiyê hat pekanîn. Desthilatdariya Îraqe li derfeteke digeriyan ku hêzên xwe xurd û berfireh bikin û bi derbeyeke yekcarî şoreşa Barzanî tekbişkîne, lê Kurdan ji bawerîya xwe bi desthilatdariya Ereban

pêşket, dewleta Brîtanya dîsan bi piştgirîkirina ji dewleta Îraqe, careke din qedera siyasiya Kurdên Başûrê Kurdistanê guherand. Lê îdî navê Mistefa Barzanî mîna xebatkar û serokekî qehreman li her dera Kurdistanê bi camêrî belav bubu.

Barzanî û Komara Demokratîka Kurdistan (Mihabad 1946):

Piştî şerê bi navê Meydanê Morîkê dewleta Îraqe bi hevkarîya hêza esmanîya Brîtanya ku jib o berjewendiyên xwe yê aborî hemu yasa û qanûnên mirovanetiye bînpê dikirin, karê Barzanîyan tuşî sikeştê bikin û newekhevîya hêzen her du alîyan, Şêx Ehmed û Mistefa Barzanî neçarkirin ku bi biryarek nu di 11-ê Oktobra sala 1945-an (11.10.1945) de ji rîya Keleşîn ya nezîkî bajarê Sînoyê bi armanca hevkarîya komara Demokratîka Kurdistan bi hejmarek mezin xwe bigîhînin Rojhêlata Kurdistanê û malbatên Barzanîyan li heremên Mirgewer, Tirgewer, Sîno, Negedî û Mihabad hatin bi cîh

Mistefa Xoşnav, Mîrhac û Reis Îzzet di bin berpîrsîyarîya wî de bun. **Damezirandina Partî Demokratî Kurdistanî Îraq, Tekçuna Komara Kurdistan û Meşa dîrokî ber bi Sovyêtistanê:**

Salakê piştî damezrandina Partî Demokratî Kurdistan (piştî Partî Demokratî Kurdistan Îran) piştî şewra ku bi Pêşewaya Şehîd Qazî Mihemmed û karbidestên komara dêmokratîka Kurdistanê re hatkirin, di 16-ê Augusta sala 1946-an (16.08.1946) de Partî Demokratî Kurdistanî Îraq ji di bin serokatîya Gêneral Mistefa Barzanî de ji bo bizava Kurdên Başûrê Kurdistanê hat damezrandin. Piştî ku di dawîya sala 1947-an de komara Dêmokratîka Kurdistan têkçu, Mistefa Barzanî bi hişyarbunek zêde xebitî ku li hemberî dewlata Îrane berxwedanê bike û bê zêr û ziyan ber bi sinorên Kurdistanê Başûr û Bakur hereket bike.

Di 31-ê Adara sala 1947-an de dema ku Mistefa Barzanî û şervanên wî pêhesiyank û Pêşewa Qazî Mihemmed hat îdamkirin, xemgîni û bêdengîyek mezin ket nava wan.

Di 15-ê nîsana sala 1945-an de hemu malbatên Barzanîyan bi serokatîya Şêx Ehmedê Barzanî vegeftin. Başûrê Kurdistanê û xwe teslîmî berpîrsîyarên dewleta Îraqe kirin. Mistefa Barzanî jî meşa xwe ya dîrokî di 6-ê gulana sala 1947-an de ber bi Yekitiya Sovyêtê, da destpê kirin. Lê meşa wan ya xwe va ji Mihabadê derketin û di yekemîn hefteya meha Adara sala 1947-an de serê Nalôsê di nawbera her du alîyan de anku hêzên Kurd û Îraniyande qewmî. Ji wê û pêda heya dawîya Adara sala 1947-an şerên Gucar (gundekî herêma Mirgever), enîya Sîno û Negedê, şerê Qarnê li herema Xanê û şerên Ewrîsî û Helec li herema Mirgever ku di tevaya şeran de hêzên Îranî bi berxwedaneken mezina hêzên Barzanî re ru bi ru mabun, di navbera her du alîyan de qewmin.

Di 3-ê Nîsana sala 1947-an de (03. 04.1947) di navbera hêzên Barzanî û artêşa Îranê û caşên ku hevkarîya dewleta Îranê dikirin, şerê Nêrgî an ji Berêzer (li Mirgewer) çêbu ku Mistefa Barzanî bi xwe ji di vî şerî de bi sivikî birîndar bu. Ji ber şertên nebaşên hewayê (etmosfer), destpêka biharê serok Barzanî û şervanên wî di 19-ê nîsana 1947-an de neçar man ku vegerin nava axa başûrê Kurdistanê. Lê zexta dewleta Îraqê û hêsbûna Şêx Ehmedê Barzanî û malbatên Barzanîyan, Melle Mistefa neçar kirin ku bi hêzek taybetî ku ji 502 pêşmergeyên herî mîrxas pêkhatibu di 25-e Nîsan sala 1947-an (25. 04.

1947an) xwe bigêhîne gundê Bayê li bakure Kurdistanê.

Lê artêşa dewleta Tirkîyê jî li hemberî hatina wan kete nava

dijwar de herçend artêşa Îranê bi hemu top û tank û balefirên xwe demek dirêj bu ku amadekariyên xwe kiribun, di

tevgerê û ew neçar man 2 roj piştra anku di 27-ê nîsana sala 1947-an de xwe bigêhînin gundê Cermê (an ji Cermî) û Bedkarê li rojhilatê Kurdistanê ku dikevin jêriya cîyayê Şehidan. Li wê derê li şerê cîyayê Xehîdan Mistefa Barzanî bi dengeki xemgîn û bihêz wiha got:

Gelî pêşmergeyan!! Binê-hirin, ji şerê vî cîyayî em golla Wanê û Urmîyê her duyan jî dibînin, her du jî cîhwarê herî kevnare jîyana bav û kalên mene, lê li ser vî axa xwe em mehkumî, mirin û revê ne û dagirkerên Kurdistanê nahêlin em li ser axa xwe di rihetîyê de bijîn. Guneha me tenê Kurdayetî ye, hişyar bin û eme biser bikevin, cimkî em ji xwe re dixebitin...! (Mistefa Cihangîr Şatî yek ji wan 502 kesên bu ku bi serok Barzanî va çubu

her sê rojan de bi giranî şikestê xwarin û piştî ku bi sedan kuştî li pey xwe hiştin (yanî biqasî 271 kesên) bi dehan kes jî serbaz û fermanîyên artêşa şahensahî ji bi dîl ketin destê hêzên Barzanîyan.

Di 18-e hezîrana sala 1947-an (18.06.1947) de Mistefa Barzanî piştî 51 rojan meşa xwe ya dijwar, şervanê herî dawîyê ji 502 servanên hêza xwe bu ku ji rubarê cema Erezê derbasî nava axa Sovyetistanê bu.

Jiyana li Sovyêtistanê û siyaseta Baqîrov li hemberî Barzanîyan:

Di 29-ê îlona sala 1947-an de Gêneral Mistefa Barzanî û cend kesên derdora wî bi destura dewleta Sovyetistanê pisti 40 rojan ji bajarê Nexçewane ber bi Baku paytextê komara Azerbay-

canê hatin veguhastin.

Di 19-ê çilayê paş sala 1948-an (18.01. 1948) dê di konfiransa giştîya ku ji alîyê Yekitiya Sovyêtê ve ji bo karê Kurdayetî yê penaberên başûr û rojhilatê Kurdistanê hatibu lidarxistin, Mistefa Barzanî wek berpîrsyarê giştîyê ve xebata hevpara Kurdên her du parrên Kurdistanê, hat hîlbijartin.

(dûmahî rûpela 9)

nedihanîn. Bi vî awayî zemineya serekî din di navbera herdu alîyan de hat duristkirin. Gotubêja di navbera herdu alîyan de negêhîst tu encamekê û bi sere 25-ê Augusta 1945-an (25.08.1945) hevdiştinên du alî bi dawî hatin.

Kurdan careke din di 5-ê cîriya peş sala 1945-an de (05.09.1945) di şere bi nave Meydanê Morîkê de hemasêyek dîrokî afirandin. Di vî şerê giran de artêşa Îraqe bi ji destdayîna 480 kuştî û 80 dîlan ji esker û fermanîyên xwe carek din bi vî heqîqetê hasiyan ku nikare bi tenê li hemberî şervanên kurd li berxwe bide. Ji ber ku di şerê navbirî de kurdan tenê 5 kûştî û 7 birîndar hebûn û nav û bangê berxwedana kurdan li her çar perçên Kurdistanê gerîya. Êdî kurdên hemu Kurdistanê mezin, Başûrê Kurdistanê ji xwe re kirin Keîbeya gêhîştina xwezî, hesret û cîbicîkirine daxwazên xwe yê netewî. Di wan salan de Mistefa Barzanî herçend hê di jîyane de bu jî Kurdên hemu dinyayê re bibu lîdêrekî efsaneyî.

Dema ku şoreşa Kurdan

war kirin.

Di çaxê desthilatdariya Komara Demokratîka Kurdistanê de hêzên Barzanî di parastina dewleta Kurdî de bi hemu ren-gan hevkarî dikirin û di çaxê komarê de bi du şerên Qarava li herêma Seqîz û şerê Milqerenî xisarek mezin li hêzên Îranê dan. Di şerê Qarawa da heştê (80) serbaz û efserên artêşa şahensahîya Îrane hatin kuştin û 120 kes jî bi dîl hatin girtin. Di vî şerî de ji ber ku hêza Kurdan heta yek kuştî jî nedabun, tirs û wehşetek mezin ket nava artêşa Îranê.

Li ser rolê Barzanîyan di çaxê Komara Demokratîka Kurdistanê de gelek pirtuk û gotar hatine nivîsandin, lê ji wan dokumênt û nivîsên ku ji çaxê komarê mane, xuya dibe ku hêza Barzanîyan rolekî mezin di parastina dewleta Kurdan de listîye. Li ser vî esasî ji sê mehan piştî ragehandin û îlankirina Komara Kurdistan, Mistefa Barzanî bu Gêneral Barzanî û mîna serleşker û berpîrsiyarekî hêza artêşê û sê tîpan bi serokatîya her sê efsêrên başûrê Kurdistanê Bekir Ebdulkerîm,

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gêneral Mistefa Barzanî

(despêk rûpela 8)

Baqîrov (Serokkomarê wê demê yê komara Azerbaycanê) ji destpêka hatina hêzên Barzanîyan bi helwestek şovênistî dan û standin bi wan re dikirin. Xuyabu ku ew ji di bin tesîra desthilatdarên komara Tirkîyê de mabu ku hebuna netewa kurd înkâr dîkin û Kurdistanê bakur di wan salan de di bin sîya esmanekî reş û bi goman de mabu. Bona hebuna Kurdên komara Azerbaycanê jî ku bi hejmara xwe ji kurdên komara Ermenîstanê zêdetir jî bun, ji aliyê desthilatdarên komara Azerbaycanê ve dihat înkâr kirin.

Li ser helwesta nîşparêziya Baqîrov di 29-ê Tebaxê 1948-an de Barzanî û hevalên wî ji bajarê Baku ber bi Taşkend (paytextê komara Uzbêkîstanê) hatin veguhastin û li nêzî wî bajarî hatin bi cîh war kirin.

Di 13-e Adara 1949-an de bi pîlan û kompoyên Baqîrov û bi destura berpirsyarên para parastina Yekîtiya Sovyetîstanê M. Barzanî ji hevalên wî cuda kirin û li herêma derya Ûral bi awayekî desteser(dest bi ser) û di bin çavderîya tund û tûj de, demeke dirêj jîyana xwe derbas kir. Lê karbidestên Sovyetîstanê di 9-ê Îlona sala 1951an de careke din Mistefa Barzanî

wan bi hev re hevdîtin pekanîn. Di çaxê desthilatdariya Xuruşov de rewşa sîyasî û jîyana Barzanî û hevalên wî hinekî baştir bibu.

Desthilatdariya Ebdulkerîm Qasim, vegera serok Barzanî bo Îraqê û Beesî:

Piştî ku di 15-ê tîrmehê sala 1958-an de komek ji efserên Îraqî bi serokatîya Ebdulkerîm Qasim desthilatdariya xanedana paşayên Haşimî û Nurfî Seîd bi zerbeyek eskerî ji holê rakirin, di 6-e çiriya pêş sala 1958-an de Mistefa Barzanî piştî 11 sal û nîvan derbiderî û jîyana durî Kurdistanê, li ser vexwesdina Ebdulkerîm Qasim vegerîn Îraqê û li Bexdayê bi cî û war bun. Pêşwaziya ku di çaxê vegera serok Barzanî de ji aliyê kurd û ereban ve jî hat kirin, pir germ û buyerek dîrokî bu. Mistefa Barzanî pir xebitî ku xwe bi şert û mercên rewşa sîyasîya Ebdulkerîm Qasim re biguncîne û heta hinek gotinên wî hebun ku gele kurd hez nedikir û bi başî nedidîtîn ku serokekî mîna Barzanî ji Qasim re bêje:

“Ez xwe bi serbazekî we dizanim “

Lê Barzanî bi van gotinan dixwest xurtura efserekî xwedî desthilat, têr bike û gelê Kurd û ereb di nava aştiyê de bi hev re

carî ji Bexdayê vegerî Barzanî û mijulî kar û bar destpêka şoreşek din ya li dijî dewleta Îraqê bu.

Di hemu hevpeyvînên ku gêneral M. Barzanî bi rojnamevanên biyanî re pêk anîne, ew hertim li ser biratiya gelan û jiyaneke tîjî aştiyê bê sazkin.

Barzanî di hevpeyvîneke xwe de dibêje:

“Em aştiyê dixwazin û bila şer bi dawî be ku kurd û ereb bi awayekî birayane û di nava aştiyê de bi hev re bijîn...! (Ji hevpeyvîneke têlêvîzyonî ku rojnamevanekî Înglîzî pere çekirîye).

Di 11-ê Îlona sala 1961-an de Mistefa Barzanîyê nemir soreşa xwe ya ku 14 salan berde-wam bu li dijî rêjîma Ebdulkerîm Qasim û Beesîyên ku piştî wî hatin, dadestpêkirin. Mezin buna Mistefa Barzanî di vî rastîyê de yê ku wî karî bi xebat û çalakîyên xwe ji serokatîya hoz û eşîretekê, sal bi sal ber bi pêşve bimeşe û di nava dîroka xebata bi şan û şerefa netewa Kurd de weke serokê neteweke bê hezkirin. Di wan salan de Mistefa Barzanî wek nunerê pîrgireka millîya Kurd li hemu cîhanê dihat nasandin. Ji bona wê jî başurê Kurdistanê bibû qada hevdîtina rojnamevan û sîyasetvanên biyanî bi serokê Kurd Mistefa Barzanî re.

Di 8-ê Sibata sala 1963-an(08. 02. 1963) de rêjîma Ebdulkerîm Qasim bi aliyê Beesîyan ve hatibu lidarxistin, tekû û Ebdulkerîm Qasim hat kuştin. Barzanî ji bo ku di wê dema dijwar de azadîxwazên kurd û ereb bi destê Beesîyan neyên kuştin, derîye Kurdistan û heremên azadkirî ku di bin desthilatdariya partîya wî de bun, ji wan re vekirî hîşt û bi vî awayî gelek kesan xwe ji destê Beesîyan rizgarkir. Di wan rojên hessas de ku Bexda bibu qada tolhildana Beesî û alîgirên rêjîma Ebdulkerîm Qasim, ev sîyasat, durdîtina û mîrxasîya Mistefa Barzanî carek din hizir û ramanên mirovhezîya wî ji herkesî re dan îspatkirin.

Piştî ku ji salên 1963-an heya Sibata sala 1968-an desthilatdariya Îraqê di navbera Ebdulselam Arîf û Beisîyên de dest bi dest dibu, wan piştî ku hemu dijberên xwe serkutkirin, vî carê berê xwe dan Kurdistanê û heya Adara sala 1970-an şerrên dijwar di navbera herdu alîyan de qewmîn. Piştî xebata salên giran di 11-ê Adara sala 1970-ê de li pey gotubêjên dur û dirêj di çarçoveya desthilatdariya Îraqê de otonomî ji Kurdên Kurdistanê re hat dîyarkirin. Xuyabu ku Beesî di

vî biryar û lihevhatinê semîmî nebun û li benda derfeteke bun ku kar û barê xwe yê desthilatdariyê rêk û pêk bikin û piştî dîsan bi Kurdan re bikevin nava şer û hereketa Kurdistanê bi yek

Mihemed Riza Şahê Pehlewî ku ji aliyê Rojava û Amêrika ve wek jandarme Rojhilata Navîn dihat hesibandin, mezintirin xiyaneta dîrokî li Kurdan kir. Piştî wê bi sedhezaran Kurd ji

carî bifetîsin.

Ev sirra wan bi kiryareke hovane zu ji Kurdan re eşkera bu. Yanî dema ku di 29-ê Îlona sala 1971 an(29. 09. 1971) de îstîxbarata Îraqê bi şandina çend kesên di kincên meletiyê de xwest ku rêberê şoreşê Mistefa Barzanî bikuje û ew di vî karê xwe de bi ser neketin, careke din şerên dijwar di navbera herdu alîyan de dest pêkirin. Vî carê dewleta Îraqê xebitî ku bi hevkarîya hêzek sêyemîn şoreşa Kurdan tuşî şikeste bike. Şer di Adara 1974-an de bi germî li hemu heremên başurê Kurdistanê dest pêkiribu. Di Adara sala 1974an de dewleta Beesîyên Îraqê qanuna xwe ya otonomîyê îlam kirin. Lê Mistefa Barzanî ji ber mesela Kerkuk, Xaneqîn û Musilê qanuna otonomîya ku dewletê îlam kiribu, nepejirand û ew otonomîya Beesîyan otonomîyek leyîskî bi nav kir. Ji bona wê jî di Çirîya pêş sala 1974-an de bi qasî 17 mehan conta Beesîyan bi hemu şeweyên hovane, hêrişî ser gund û bajarên Kurdistanê kirin. Bi vî rengî Beesîyan mirin, reşerojî û derbiderî li hemu Kurdistanê direşandin. Wê demê jî cîhan li hemberî van kiryarên Beesîyan kerr û bîdeng bu û xaça sora(Heyva Sor) cîhanî ji bi çî şeweyan hevkarîya kurdan nekirin, ji ber ku ew ji di bin tesîra dewleta Îraqê da mabun û ev jî berêvajî zagonên vî rêxistina cîhanî bu. Di nasandina pîrgireka Kurd de şoreş û xebata Barzanî rolekî bercav list.

Peymana Elcezayer, rewşa doza şoreşa Eylulê û Wefata Serok Barzanî:

Di 6-ê adara sala 1975an de Îraq û Îran bi navbeynkarîya serokkomarê Elcezayîrê (Hewari Bu mîdyên) û girêdana peymana Elcezayîr lihev hatin.

başurê Kurdistan mişextî Rojhilatê Kurdistanê bun ku li seranserî Îranê wek penaber ji Kurdistanê hatin durxistin. Durutîya şahê Îranê ku xwe warsê tac û textê padîşahiya hemu Arîyan dihesî band, ji dîrokê re eşkera bu. Wî bi vî peymana bi Beesîyan re bi cîhana sîyasîyê da selmandin ku bizava nemir Barzanî bandorekê mezin li ser Kurdên Rojhilatê Kurdistanê jî hiştîye û ev bizav ji bo desthilatdariya wî ya paşerojê li Îranê jî metirsyek mezin bu.

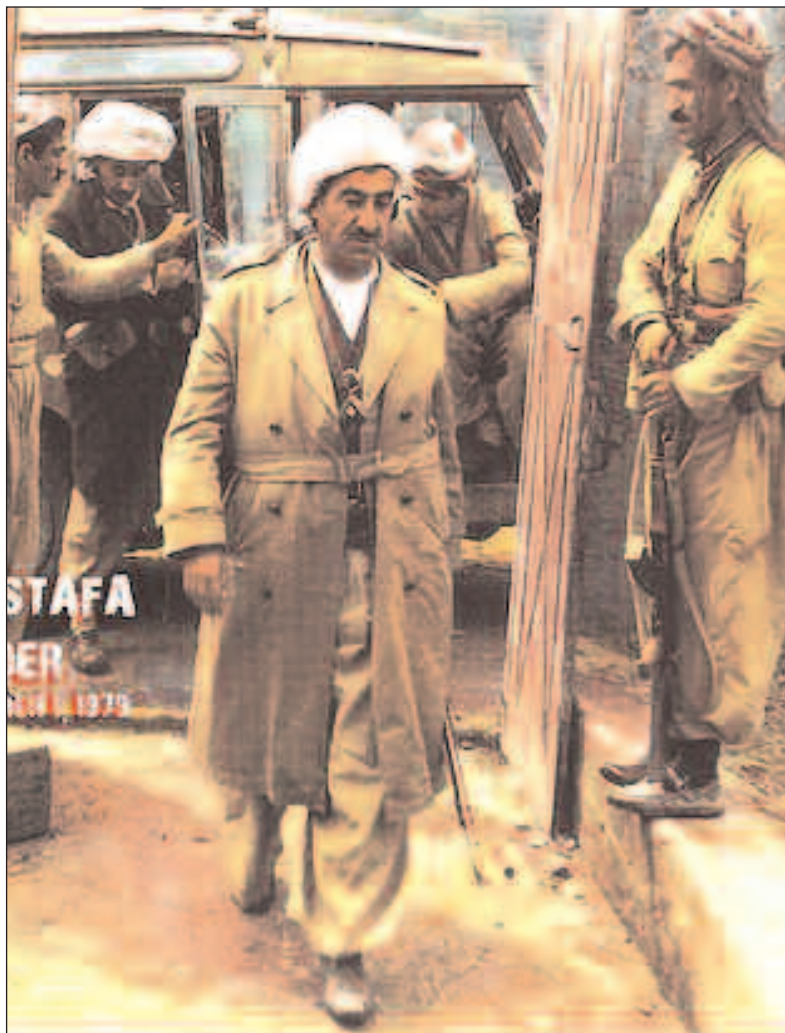
Mistefa Barzanî piştî ku li bajarê Kereçe hat bi cîh kirin, di hemên salê de çu Amêrika û di 1-ê Adara sala 1979-an dema ku gelê kurd piştî tekçuyîna rêjîma sîtemkara 2500 salîya Şahenşahî li Îranê li bendê bun ku Mistefa Barzanî vegere Kurdistanê û şoreşek nu li dijî dewleta Îraqê bide dest pêkirin, bi nexweşîya kansêrê li nexweşxaneyê Amêrikayê wefat kir.

Di roja 5-ê Adara sala 1979-an de termê Mistefa Barzanî bi merasîmeke li bajarê Sino ku bi sedhezaran kes tede beşdar bubun, hat veşartin.

Lê piştî mirinê ji termê Mistefa Barzanî dîsan bu armanca kompoyên dewletên dagirker ku dixwestin Kurdan bi destê Kurdan bidin kuştin. Mihacîret û derbiderî li ser axa Kurdistanê heta di çaxê mirinê de ji dev ji Mistefa Barzanî bernedida.

Di 6-ê çiriya pêş sala 1993-an termê serokê Kurd Mistefa Barzanî û kurê wî nemir Îdrîs Barzanî ji gundê Helecê yê di herema Mîrgewer de vegeandin cîh warê bav û kalên wî herema Barzan. Mistefa Barzanî di dîroka sîyasîya gelê Kurd de buye nîrxekî gelemperî û wek lîdêr û serokekî doza bi şan û şerefa Kurdistanê hê jî di dilê gelê xwe da dijî.

**Amadekar:
Tahir Silêman**

vegerandin Taşkendê.

Di 5-ê Adara sala 1953-an de Josêf Stalîn mir û Xuruşov wek sekreterê giştî û serkarê Yekîtiya Sovyetîstanê ji aliyê Partîya Komunîst ve hat hilbijartin. Li gor telîmata Xuruşov, Barzanî li paytexta Sovyetîstanê (Moskovayê) hat bi cîhwar kirin û çend caran ji

bijîn. Di destpêkê de Ebdulkerîm Qasim wusa da dîyarkirin ku Îraq welatê kurd û erebaye û gel li benda rojên xweş bu ku du netewe bikaribin di aştiyê û wekhevîyê de bi hev re bijîn. Lê aliyê Kurd û Ebdulkerîm Qasim li ser pîrgireka Kurd li hev nehatin û di Adara 1961-an de Melle Mistefa Barzanî bi yek-

Talabani: Savaşa değil birlikteliğe ihtiyacımız var

Başbakan Yardımcısı Kubad Talabani, Şengal'in Hanesor nahiyesinde Peşmerge ile PKK arasında yaşanan çatışmaya ilgili, "Savaşa değil, birlikteliğe ihtiyacımız var" dedi.

Kürdistan Bölgesi Başbakan yardımcısı Kubad Talabani, bu sabah sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, "Ezidi kardeşlerimiz bizden namlularımızı birbirimize doğrult-

mamızı değil, yaralarını sarmamızı bekliyor" ifadesini kullandı. "Şengal'de yaşananlar beni derinden endişelendirdi" diyen Talabani, şöyle devam etti: "Şu an her zamankinden daha fazla düşmanlarımıza karşı mücadele etmek için aynı cephede yer almamız gerekiyor. Daha dün savaşçılar Mahmur ve Kerkük'te, peşmerge ise Kobani'de göğsünü kurşunlara siper etmişti. Bu kadar çabuk unutmamalıyız. Savaşa değil, birlikteliğe ihtiyacımız var."

Rojava peşmergeleeri ile PKK'ye bağlı Şengal Direniş Birlikleri (YBŞ) arasında dün sabah çıkan ve yaklaşık 3 saat süren çatışmada 7 YBŞ'li ile 2 gerilla hayatını kaybetti, 20 YBŞ'li ve 3 peşmerge de yaralandı. **nerinaazad.net**

Viyan Dexil: Asıl sorun, PKK'nin Şengal'deki varlığıdır

Irak Parlamentosundaki Ezidi milletvekili Viyan Dexil, Roj Peşmergeleeri ile YBŞ'liiler arasında yaşanan çatışmadan dolayı rahatsızlığını dile getirip sükûnet çağrısı yaptı. Şengal'i Federal Irak Devletinin toprağı olarak

tanımlayan Dexil, Şengal'deki asıl sorunun PKK'nin oradaki varlığı olduğunu söyledi. Kürdistan Başkanı Mesud Barzani'nin ilçedeki krizin büyümesini önlemesini umut ediyorum diyen Viyan Dexil; "Başkan Mesud Barzani'ye ve akılcı siyasetine güvenim tamdır. Bu sorunu kucaklamasını ve sorun büyümesinin önüne geçmesini umuyorum. Yoksa Irak ve Kürt halkının düşmanları bu durumu kendi maslahatları için kullanabilir" dedi. Yaşananların üzüntü verici olduğunu ifade eden Dexil; "Yaşanan olay yaralı olan Şengal halkı için bir tehdittir. Yaşananlar üzüntü vericidir. Şengal'in güven ve huzuruyla oynanmamasını talep ediyorum. Sorunların diyalog ve akılcı yöntemlerle çözülmesini umuyorum" şeklinde konuştu. **nerinaazad.net**

ABD'li komutan: Menbiç'teki kuvvetlerimizi arttırdık

ABD öncülüğündeki IŞİD karşıtı koalisyonun sözcüsü Albay John Dorrian, Menbiç yakınlarında muhtemel çatışmaları engellemek için koalisyona ait zırhlı araçların devriye gezdiğini açıkladı. ABD öncülüğündeki IŞİD karşıtı koalisyonun Menbiç'in kuzeyine askeri yığınak yaptığı ve bölgede

devriye gezdiğine dair haberler çıkması üzerine Albay Dorrian, Twitter hesabı üzerinden açıklama yaptı. Sözcü, "(Birleşik Görev Gücü Doğal Kararlılık Operasyonu) bu adımı, koalisyon üyelerine ve ortaklarına güvence vermek, saldırıları caydırmak ve IŞİD'in yenilmesine odaklanmaya devam etmek üzere attı." ifadelerini kullandı. Dorrian, "düşmanca hareketleri caydırmak, yönetişimi iyileştirmek ve YPG'nin orada daimi bir varlığının bulunmadığını temin etmek için Menbiç civarındaki kuvvetleri artırmıştır." paylaşımında da bulundu. Dorrian ayrıca Koalisyonun geçen yazdan beri Menbiç'te kuvvet bulundurduğunu kaydetti.

ABD Savunma Bakanlığı'ndan (Pentagon) yapılan açıklamada ise Menbiç'e Suriye rejimi ve Rusya'ya ait zırhlı araçların, insani yardım konvoylarına eşlik ederek ilçeye girdiği ifade edilmişti. **Nerina Azad**

Başkan Barzani: Çatışmalardan üzüntü duydum

Kürdistan Bölgesi Başkanı Mesud Barzani'nin, Şengal'de meydana gelen çatışmalardan rahatsız olduğu ve Peşmerge Bakanlığı ile ilgili kurumlardan durumu kontrol etmesini istediği bildirildi.

Kürdistan Bölgesi Başkanlığı Sözcüsü Umêd Sebah, dün Şengal'in Hanesor bölgesinde meydana gelen çatışmalara ilişkin yazılı bir açıklama yayımladı.

Peşmerge'nin hareketliliğine müdahale edilmesine hiç bir zaman izin verilmediğinin vurgulandığı açıklamada şu ifadeler yer verildi:

"Kürdistan Bölgesi Başkanı sayın Mesud Barzani, Şengal'in Hanesor bölgesinde Cuma günü meydana gelen olaydan dolayı çok üzüntü duymuş ve rahatsız olmuştur.

Çatışmaya dahil olan ilgili taraflardan ve Peşmerge Bakan-

lığı'ndan durumu kontrol etmesini ve olayların büyümesini engellemelerini istemiştir.

Kürdistan Bölgesi Başkanı, tüm tarafların Kürdistan Bölgesi'nin idaresinden sadece Kürdistan Böl-

gesi Hükümeti kurumlarının sorumlu olduğunu bilmesini istemiştir.

Biz hiçbir zaman hiç kimsenin bizim iç işlerimize ve Peşmerge'nin hareketliliğine müdahale etmesine izin vermedik." **nerinaazad.net**

Peşmerge Komutanı: Hangi amaç uğruna mücadele ettiğini PKK dahi bilmiyor

Peşmerge Güçleri Genelkurmay Başkanı Cemal Eminki ile Şengal Cephesi Sorumlusu Serbest Lezgin, bölgede yaşanan gerginliklere ilişkin olarak ortak basın toplantısı düzenledi.

Peşmerge Güçleri Şengal Cephesi Sorumlusu Serbest Lezgin,

Kürdistan Bölgesi, Şengal halkı ve Kürtlerin ulusal ve yurtseverlik menfaatine karşı olan yanlış bir politikayla birçok yerde gerginlik ve karşılıklılaşma neden olmuş durumda. Bu yerlerden biri de Şengal'dir."

"PKK geçmişte bölgede Kürdistan Demokrat Partisi'nin (PDK) kar-

söylesin."

PKK, beraberinde Kürdistan ve Rojava'ya (Batı Kürdistan) bela getirdi. Bugün Rojava çok kötü durumda, Rojava halkı zor günlerden geçiyor, onları belirsiz bir gelecek bekliyor. Bütün bunların PKK'nin politikası ve orada yaptıkları müdahale sonucu ortaya çıktı."

"2 ay 10 gün süre bir savaş ve Rojava'da 500'den fazla Kürt gencinin kanı dökülmesine rağmen dün Menbic Beşar Esad'a teslim edildi. Kendileri bile hangi amaç uğrunda çalıştıklarını bilmiyor. Kürtlerin karşıtları amaçları uğruna onları kullanıyor."

"PDK, peşmerge ve Kürdistan Bölgesi olarak kardeş kavgasını yapmayı asla istemedik. Sayın Başkan Mesud Barzani kardeş kavgasını haram kıldı. Hiçbir zaman silahlarımızı hiç bir Kürt'e doğrulamak istemedik"

"PKK'nin Kürdistan Bölgesi'nde nüfuz elde etmesi mümkün değil. Kürdistan Bölgesi ve halkı, PKK'nin Kürdistan'ın bir karış toprağında hüküm sürdürmesini kabul etmesi mümkün değil. PKK, Şengal'de halkın evlerine dönmesini önüyor. Bu ne PKK'ye ne de onların geleceğine hizmet ediyor. İlerde pişman olacaklar ve en büyük bedeli PKK ödemeli."

Roj Peşmerge Birliği (Rojavali peşmergeleeri) ile YBŞ arasında dün sabah çıkan çatışmada 1 YBŞ'li hayatını kaybetti, 4'ü peşmerge 7 kişi de yaralandı.

YBŞ'den bugün yapılan yazılı açıklamada ise, "Peşmergeyle yaşanan çatışma sonucu 7 yoldaşımız şehit oldu, 20 yoldaşımız yaralandı" denildi. **nerinaazad.net**

"Maalesef PKK, Kürdistan Bölgesi ve Şengal halkının yanı sıra Kürtlerin ulusal ve yurtseverlik menfaatine karşı olan yanlış bir politikayla birçok yerde gerginlik ve karşılıklılaşma neden olmuş durumda" dedi.

Serbest Lezgin, PKK'nin Kürdistan'ın bir karış toprağında hüküm sürdürmesinin Kürdistan Bölgesi ve Kürtler tarafından kabul edilemeyeceğini belirtti.

Lezgin, "PKK bölgenin başına bela olmuş durumda. Ezidi evlatlarını sebepsiz yere öldürtüyor" ifadelerini kullandı.

Peşmerge Komutanı Serbeset Lezgin'in konuşmasının satır başları şöyle: "Bölgede bizimle PKK arasında ilk defa gerginlik yaşanmıyor. Son 2 - 3 yılda sürekli gerginlikler yaşandı. Maalesef PKK bugün,

alamaya çalışarak peşmergeye iftira bulundu. Herkes biliyor ki Şengal'da 600 peşmergenin kanı döküldü bu peşmergeleer ne Şengal ne de bölge halkıydı. Maalesef PKK'nin Kürdistan Bölgesi, peşmerge ve bizim politikamızı karalama çalışmaları sürüyor ve bu konuda ellerinden geleni yapmış"

Şengal halkı şunu kendilerine sormalı: Geleceklerini PKK'nin geleceğine bağlamakla neyi elde ediyorlar? PKK'nin durumu özel, siyasi olarak iflas etmiş durumda bütün dünya da onu bir terör örgütü olarak adlandırıyor" "40 yılda kendisine göre savaşa başlamış olan PKK şimdiye kadar kaç karış toprak kurtararak korudular. PKK çıkıp desin ki Türkiye Kürdistanı'nda bir karış toprak kurtararak koruduğunu

Ezidi Ruhani Meclisi'nden PKK'ye: Şengal'i terket

Şengal'de PKK'ye bağlı Şengal Direniş Birlikleri (YBŞ) ile Roj

Peşmergeleeri arasında yaşanan çatışmaya dair bir açıklama yapan

Ezidi Ruhani Meclisi, Şengal ve Hanesor'un Kurdistan'ın bir parçası olduğunu belirterek, PKK'nin bölgeden çekilmesini çağırısında bulundu.

Kurdistan Bölgesi'nin Hanesor nahiyesinde dün sabah Roj Peşmergeleeri ile YBŞ'liiler arasında yaşanan çatışmanın ardından sorunu değerlendirmek üzere bugün bir araya gelen Ezidi Ruhani Meclisi bir basın açıklaması yaptı.

Açıklamada, Ezidilerin yaşadığı ilçelerin parçalanmasına karşı olunduğu dile getirildi ve Şengal ile Hanesor gibi Ezidi ilçelerinin Kürdistan'ın

bir parçası olduğu vurgulandı. Ezidi Ruhani Meclisi'nin açıklamasında, PKK'nin Şengal, Sinune ve Hanesor'dan çekilerek kendi yerlerine dönmeleri istendi. Yaşanan çatışmaya bir an önce son verilmesinin istendiği açıklamada, Kürtler arası çatışmanın kabul edilemez olduğu vurgulandı. Ezidi Ruhani Meclisi'nin bu çağrısının ardından bugün dün yaşanan çatışmalarla ilgili bir açıklama yayınlayan ve PDK'nin Ezidilerin sorunlarını Ezidi meclisiyle çözmesi önerisinde bulunan KCK'nin nasıl bir tavır takınacağı merak konusu oldu. **nerinaazad.net**

Projeyên Îngilîs li Kurdistanê — 2

(despêk li hejmara 379)

Ew bi rastî jî ya taybetî bû, ji ber ku, ji bo nimûne, Kurdistanê Îraqê hilnedigirte nav xwe. Îdî dawîya çirîya paşin sala 1919a daxaza hukumeta Brîtanîyayê, ku Kurdistanê Îraqê bike nava axa Mesopotamîyayê, bêtî bû, ya ku, bi elametiya ajansa Reyter ya 22ê çirîya paşin, riya tek-tenê bû bona “parastina aşîtiyê li navça Xaneqîn-Suleymanîyê, ya ku gelekî lazîm bû bona hurmeta me li Farizistanê”(75).

Wezîrê di alîyê karên Hindistanê Montegyu derheqa derbazkirina siyaseta hukumetê hindava Kurdistanê Başûr da ev pêşniyar kirin: 1) di hêla eskerî û siyasî da sînoren Mesopotamîyayê çîqas kurt bin, çêtir e; 2) gerekê usa bikin, ku dervayî wan sînoran şer-bazîyê nekin; 3) Îngilîs “bi tu qewil-qirara” wê mandata li ser Kurdistanê qebûl neke; 4) eger dewletek mandata li ser Ermenîstanê hilde ser xwe, gerekê sînoren wê bigihîjine Mesopotamîyayê; 5) nehêlin ku careke dinê tirk li Kurdistanê hukum bikin(76).

Bi vî awahî, di dema em li ser disekinin da (dawîya meha çirîya paşin sala 1919a) hukumeta Îngilîs hela rind derc ne dikir, ku gerekê kîjan cûreyî hilbijêre bona testîqkirina hukum û kontrola xwe li ser Kurdistanê Başûr. Tenê nîgareke xeyalî ya tomerî hebû, ku ji navçeyên kurdên başûr dewleteke siyasî çê bikin, ya ku gerekê rola navçigarîyê hilda ser xwe bona parastina kolonîyake nû -Îraqê, û di wî alî da piştgirîya ordîya Brîtanîyayê bikira. Û bi wê yekê ra tevayî gerekê nehiştana, ku li ser erdê Mesopotamîyayê dewleta kurda ya serbixwe û yekbûyî bê sazîrinê.

Eva dawî di bersîva A. Wilson da hebû. Ewî elam dikir, ku bi sê şertên Noel ra “hiç ne razî ye”. Bi bawerîya komîsarê Brîtanî yê bajarvanîyê, dîwana Tirkîyê li Kurdistanê(77) heye û hela wê bi hêztir bibe ji rûyê siyaseta hevalbenda ya zevtîyê li Smîmayê û Kîlîkiyayê, lê ew yek derheqa problêma destpêneketina sînoren Mesopotamîyayê da nîne. Kurdistan tu cara yekbûyî nîbûye, û hiç tişteki Suleymanîyê û Erbilê bi perçên wê yên mayîn va tune. Ewana dikarin bikevine nava Kurdistanê, eger ew bin hukumê dewletekê da bibe yek, ew jî di rewşa niha da tiştê bûyîne nîne. Serbara ser da jî, bineciyên Erbilê bi piranî bi zîman û esilê xwe va tirk in, lê bineciyên Suleymanîyê jî niha ji serokatîya Brîtanîyayê razî ne û di jî Şêx Mehmûd in, ji 200 hezar bineciyên wî jî tenê 500 kes dij in û ew jî bi kîsî Şêx Mehmûd abûra xwe dikin.

Wilson ser wê bîr-bawerîya Noel nîbû, ku eger kurd serbixwe bin, wê mela wana berbi Brîtanîyayê be. Sînore etnikîyê bona Kurdistanê -ew jî saffîkirina pîrsê ya here baş nîne. Gerekê ew der bi aborî û gîografî (ango, stratêjî) ji me ra dest bide. Ji bo nimûnê: Akra û Cizîr, ku piranîya wan kurd in, gerekê nekevîne nava Kurdistanê. Sîyaseta here baş bona parastina sînoren bakûr yên Mesopotamîyayê -ew sazîkirina çend dewletên kurda yên avtonom

in. Gerekê piştgirîya aşûrîya bikin û wana li navça Amadîyê cîwar bikin. Baştir dibe li bakûrê Îraqê “hukumdarîya Bedirxana ya berê bidne dasekinandinê”, lê tenê bin “sîbera” Îngilîs da û bi alîkarîya wê. Di dema niha da em nikarin yekîtiya Kurdistanê ya sîyasî bînine ber çava. Ew tenê bin kontrola welatekî der va dikare pêk bê(78).

Wilson bi vî awahî programa tam ya saffîkirina problêma kurda raber dike, ya ku bi temamî bi dilê Londonê bû. Bona hevraqayîlîkirina çend hûrgilîyan 6ê çîleya pêşin sala 1919a li “Îndîyan ofîsê” şêwrdarîya derheqa pîrsa kurda da hate derbazîrinê.

Li wê şêwrdarîyê wezîrê di alîyê pîrsên Hindistanê Ê. S. Montegyu bi hûrgilî plana tomerî û mecalên konkrêt raber kir, yên ku bi qeydekirina problêma kurda va girêdayî bûn. “Kurdistanê Başûr gerekê bin hukumê meda be” -awa bû fikra vê planê. Gorî wê ewî lazîmaya tevîbûna nava karê kurda yê hundurîn da mak dikir, û ew yek dikire bahane, ku pêwîst e ji bakûr Mûsilê biparêzin, lê ji rohilatê jî -Devtenga Fariza. Hilbet, Mûsil gerekê di nav “dewleta Mesopotamîyayê da” bima û eger usa bûya, gerekê Zaxo, Cizîr û Dihok jî ji dest xwe bernedin. Bona xweparastina ji Farizistanê gerekê kontrola li ser Suleymanîyê ji dest xwe bernedin. Piranîya navçeyên kurda gerekê di Mesopotamîyayê da bimînin.

Bi bawerîya Montegyu, sînore di navbera Kurdistanê Başûr û Mesopotamîyayê da gerekê ji bakûrê Xaneqînê destpê bibe, here Kîfrîyê, Kêrkûkê, Altînkî-oprîyê, Erbilê, Dihokê, Zaxo, Çemê Xabûrê. Ev hemû bajar gerekê bikevine nava teşkîla Mesopotamîyayê, bilî Erbilê, ku rêvebirina wî ser serekeşîrên wira dimîne. Sînore rohilatê yê Kurdistanê Başûr weke wî sînorî bû, ku berê di navbera wilayetên Îraqê û Îranê da hatibû kîvşîkirinê. Bona destpêneketina Zaxoyê lazîm e kontrolê li ser Cizîr-îbin-Omerê bidne mehkemîkirinê, li ku gerekê Bedirxanîya wek serekîvş bikin û çek û pera bidne wan.

Kurdistanê Başûr di dereca finansîyê û sîyasîyê da ji Mesopotamîyayê dihate qetandinê. Li wir gerekê rêjîma avtonom hebûya bi şêwra kurda ya bîyardayîne va, û şêwrdarên Brîtanîyayê, ku li Bexdayê hatine kîvşîkirinê, gerekê “alî” wê bikira. Suleymanî jî, ku di navbera Zaba Mezin û Zaba Biçûk da bû, bi navçeya xwe va gerekê dewleteke cihê bûya. Di navbera vê dewletê û Kurdistanê Başûr da peywandîyên aborî (finansî, baxxane {gumruk} û yên mayîn) yên kîp dihatine testîqîkirinê. Di alîyê stratêjîk da lazîm e di navbera Kêrkûkê û Kîfrîyê da xeta riya hesin bê kîşandinê. Mihacîrên aşûrî baştir e li Ûrmîyê bihêlin. Pîrsdanîna sîyaseta Brîtanîyayê ya sereke ew e, ku nehêlin hukumdarîya tirk li Kurdistanê Başûr careke din bi ser keve. Û kurd bi tenê nikarin di jî tirk ber xwe bidin, lê derxistinê hemû tirk ji wê navçeyê, tişteki gelekî zehmet bû.

Bi vî awahî, wezîr dawîyê da

got, eger Kerzon ewê projeyê qebûl bike, sînoren Mesopotamîyayê di hêla bakûr-roava da wê ji alîyê dewleta dost-Botanê da (li Cizîrê), ji bakûr bi destî navça Mûsilê, li bakûr-rohilatê bi saya “dewleta kurda ya serbixwe”, ku bi çiyayên xwe yên asê va ji Kurdistanê Navbendî hatîye qetandinê, ji tirk bîne parastîne. Heyetîya bineciyên xaçparêz li Ûrmîyayê keftîtiya (garant) bêqeziyabûna (arxayînbûna) sînoren Mesopotamîyayê yên rohilatê ne(79).

Zûtîrekê li “Îndîyan ofîsê” derheqa pîrsa kurda li Îraqê şêwrdarîke mayîn jî hate derbazîrinê, li ku pêşniyarên Wilson hatine enekîrinê derheqa sînoren di navbera Kurdistanê û

Mesopotamîyayê da, ku di nav tîlêgramên 26-27ê çirîya paşin sala 1919a da hebûn. Li wir alîkarê wezîrê karên der A. Hîrsel dixwest zelal bike, ka kîjan parên Kurdistanê “gelekî lazîm in”, ku seba xatîrê destpêneketina Mesopotamîyayê bikevine bin hukumê Îngilîs, û bi wê ra tevayî jî elam kir, ku hindava kurda da “bahaneyên me ne gelekî bi bawer in.” Herwiha “xetera ji alîyê Tirkîyê da” (bi gotina çawîş Bîl, 500 tirk bîy asteng dikarin ji Wanê derbazî Suleymanîyê bibin), daxazkarîyên Îranê hindava Rêwandûzê û Suleymanîyê da jî hatine enekîrinê. Bîl pêşniyar dikir li Ûrmîyayê “hukumatekê” saz bikin, ya ku bikaribe bi hêsanî kontrolîyê li Kurdistanê Başûr bike. Dawîyê şêwrdarîyê ew fikir pejiwand, ku lazîme li Suleymanîyê dewleteke bin hukumê Brîtanîyayê da saz bikin û ew gerekê kontrolî li ser axa di navbera Zaba Mezin û Biçûk bikira, lê Rêwandûz ne di nav da. Dewleta kurda ya mayîn gerekê li Cizîrê bihata damezîrandîne(80).

Ev fikrên jorgotî bi gelek alîya va hewaskar in. Ew ne tenê derheqa daxaza dîwana Îngilîs da nin, ku temamîya Kurdistanê bike bin hukumê xwe û derheqa wê yekê da em îdî zanin, lê herwiha usa bikin, ku civaka kurdî ya sîyasî heta-hetayê perçekirî bimîne. Ji dewletên kurda yên “serbixwe”, ku dihatine plankîrinê, hemû navbendên pîrî-hindîkî bi stratêjî û aborî giring jê hatibûne derxistinê. Tenê cî û warên çiyayî ji kurda ra dihiştin û ew jî bin hukumê serekên dagîrkar da bûn. Ji ber wê jî ew şert dibûne berbend û ne dihiştin, ku kurd bi civakî-aborî, sîyasî û kûltûrî pêşda herin. Bi gotîneke din, ev kûrsa pêşdaxîşandî dikaribû bûbûya bela serê gelê

kurd. Rastîyê, Îngilîs dixwestin sîyaseteke usa bînine Kurdistanê, ku îdî li bakûr-rohilat, bakûr û bakûr-roava Hindistanê da cêribandibûn, li ku sîstema malmîkên derebega û eşîra ya bin hukumê Îngilîs da hatibû sazîkirinê û ew di çarçova dagîrkarîya Brîtanîyayê da kar dikirin.

Fikrên karmendên Brîtanîya dagîrkar bi sîyasî bi ser ne ketin. Ew hela tenê bîr û bawerîyên komên serokatîya Îraqê û Îngîlo-Hindîyê bûn yên hindava problêma kurda da, ew jî tenê di goveka Îraqê da, ku ji alîyê dîwana Brîtanîyayê ya tewrebilind, serokên wê serekwezîr-Lloyd Corc û wezîrê karên der va Kerzon da hela ne hatibû pejiwandîne. Û ev yek femdarî ye, ji ber ku pîrsa

hindava Îngilîsa da amin, dikarin di wî alî da bi ser kevin, û yek ji wan serekan jî hevalê wî-Hemdî paşa Baban e, ku hukumdarê malbeta kurda ya navdar e û niha li Bexdayê dijî. Hemdî paşa, ku wî dil hebû bibe hukumdarê Kurdistanê, soz da Îngilîsa, ku wê nehêle desthilatdarîya dagîrkarîyê biherife û wê pêşîya “hindîzasîyakirina” welêt bigre(82). Hemdî hîvî kir statûya fermî ya rex hukumeta Îraqê bidine wî û danûstandinên fermî û qanûnî saz bikin di navbera Îraqê û Kurdistanê da(83).

Awa, Sone, ku rûyê xwe bin perda dûkêşkê veşartibû û fikirên şaş digot derheqa propaganda bolşevîzmê li Îraqê, ku ewî ji ber xwe derxistibû, lê rastî ew bû, ku dagîrkarên Îngilîs ji dest tevrabûnên ereba û kurda yên mîletîyê-azadîyê ketibûne nava rewşeke teng, planeke bi taybetî raber kir ya derheqa sazîkirina avtonomîya kurda bi serokatîya şexsekî, ku berdevkê sîyaseta Îngilîs bû. Lê ew proje ji demê zûtir hatibû amadekirin, û Hemdî paşa jî ji xwe ra zelal ne kiribû, ku ew mirov yekî çawan e, ku bikaribe hêvîya xwe pê bîne.

Fikrên derheqa rêyên saffîkirina problêma kurda li Îraqê berî her tiştî bona wê yekê ne zelal bûn, ku London wî çaxî ne hazîr bû bona qebûlîkirina wan projeya û ne bêtî bû wê li Kurdistanê çî sîyasete bimeşîne. Wezîrê di alîyên pîrsên Hindistanê Montegyu 23ê adarê sala 1920î jî qîralê berê Çelmsdorf ra nivîsiye, ku hukumet dil nake pêşniyara wezîretê (ya 25ê çîleya pêşin sala 1919a)(84) ya derheqa kêmîkirina mesrefên li ser mecalên sîyasî û eskerî li Kurdistanê bipejiirîne. Sîyaseta hukumetê ew e, ku “bi temamî ji Kurdistanê derkeve û ji bo serokatîya li Suleymanîyê tu cabdarîyê nekişîne”. “Avtonomîya fire” li Kurdistanê Başûr dikare bibe sebebê gelek dijiwarîyan. Eger kurd dixwezîn ji hukumdarîya Tirkîyê aza bibin, hukumet hazîr e wî şertî bike nava peymanê aşîtiyê û alîkarîya moralî bide wana, lê derheqa wê yekê da tu înfomasyonêk bin destê wê da tune, xwesma derheqa wê yekê da, ku ew gerekê bi kîjan nûnerên kurda ra ser wê meselê bipeyive. Dawîyê Montegyu pêşniyar dikir, ku lazîm e serdestîya Îngilîs ya aborî û siyasî li Kurdistanê Başûr hebe û ew gerekê bi wê ra girêdayî nîbe, ku wira wê hukumdarîya çawa hebe(85).

Di tabîya serokatîya Brîtanîyayê da, ku serekê “Îndîyan ofîsê” raber kiribû, gelek tevlihevî û dijihevîbûn hebû. “Bi temamî derketina ji Kurdistanê” bi kûrsa serdestîya li perça wê ya başûr da li hev nagire. Sozê ku alîkarîya kurda bikin ji bo bin nîrê Tirkîyê derkevin, bi awakî usa ne zelal hatîye dayîn, ku meriv bawerîya xwe pê nayne. Tişteki ber çava ye, ku berî her tiştî Îngilîs bi rastî jî ne dixwest ji Kurdistanê here (“wek avê diçû, wek qûmê dima”), xwesma ji Kurdistanê Başûr, û ya duda, ji wê ra dest ne dida tabîya xwe hindava pîrsa kurda da derxe ber çava û wêya wek aletekî bazîrganîya dîplomatifî û tewlebazîyên dagîrkarî bi kar dianî.

Dûmahî heye

Mîrê Êzdiyên Cîhanê: Em dixwazin Şingal vegere ser herêma Kurdistanê

Mîrê kurdên êzdî daxwaz dike ku bajarê Şingalê bibe parêzgeh û bikeve ser herêma Kurdistanê. Mîrê Êzdiyên Kurdistanê û cîhanê Mîr Tehsîn Beg di hevpeyvnêkî xwe ya li gel ajansa Anadolu de ragehand, gelek welatên cîhanê gotine em amadene ku Şingalê ava bikin.

Mîr Tehsîn Beg di jatiya xwe ya li dijî grubên ne destûrî li Şingalê ragehand û got: "Em ji aliyê grubên ne destûrî ve dijî her core xwîn rijandinekê ne li bajarê Şingalê û temamê sînor." Herwaha daxwaz ji serokê herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî kir, hewl bide Şingal bibe parêzgeh û wek rêveberiyê serbixwe bikeve ser herêma Kurdistanê. Derbarê hewldanên serokê hikûmeta herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî yê rizgar kirina keç û jinên êzdî de jî bilind nixand û daxwaza berdewam kirina wan hewldana kir.

BasNews

Civata Ruhanî ya Êzdiyan daxwaza vekêşînê ji PKKê dike

Pêşmerge piştî rizgarkirina Kobanê vegeriyan başûrê Kurdistanê. Civata Ruhanî ya Êzdiyên Kurdistanê û cîhanê daxwaz ji PKKê dike ku navçeyên Êzdiyan vala bikin û vegerin cîhên xwe yê berê.

Îro 04.03.2017ê civata ruhanî ya kurdên Êzdi derbarê êrîşa çekdarên PKKê ya li ser Pêşmerge li sînore Şingalê civînek pêkanî û daxuyaniyek belav kir.

Di daxuyaniyê de civata ruhanî ya kurdên Êzdi amaje bi vî yekê kirin ku, bajarê Şingalê û derdora wê, navçeyên Kurdistanê ne û beşekin ji herêma Kurdistanê. Daxuyaniyê de tê

gotin civata ruhanî ya Êzdi daxwazê ji PKKê dike ku çekdarên xwe li başûrê Kurdistanê vekêşe û dibêje: "Em daxwazê ji PKKê dikin vegere navçeyên xwe, wek hêzên Pêşmerge li başûrê Kurdistanê piştî şikestina DAÎŞê li bajarê Kobanê xwe vekêşandin hûn jî xwe bikişînin."

BasNews

Biro: Cihê sirûştî yê Pêşmerge li Kurdistana Sûriyê ye

Derbarê bûyerên ku duh li komelgeha Xanesorê rû dane û êrîşên li ser nivîsgehên ENKSê û partiyên di nava wê de, Serokê ENKSê ragihand, cihê sirûştî yê Pêşmerge li Kurdistana Sûriyê ye. Serokê ENKSê Îbrahîm Biro ji Washingtonê ve jî K24ê

re ragihand ku, derbasbûna Pêşmergeyên Roj ji bo Rojavayê Kurdistanê karekî normal e û jî mafê wan yê sirûştî ye ku li ser axa xwe bin û parastina deverên xwe bikin. Biro got: "Di dema ku YBŞ li Şingalê êrîşî hêza Pêşmerge dike, PYD endam û alîgirên xwe sor dike û êrîşî nivîsgehên ENKSê û partiyên di nava wê de dike û xelkê digire û direvîne." Biro got: "Bo vegera Pêşmerge kar bi her aliyekî û bi taybet bi Amerîka tê kirin, da ku ew Pêşmerge cihê yê sirûştî li herêma Kurdistana Sûriyê bigirin. Heger niha nahêlin Pêşmerge li ser sînore Kurdistana Sûriyê belav bibin, ev yek jî li dijî berjewendiyên gelê Kurd e."

Serokê ENKSê Îbrahîm Biro amaje bi wê yekê kir, 6 sal in PYD dixwaze ji xelkê Rojavayê Kurdistanê re bide xuyakirin, ku Erdogan û hikûmeta Tirkîyê zordarî li wan kiriye û mafê wan xwariye, lê bi gotina Îbrahîm Biro, ne Tirkîyê û Erdogan mafê Kurdên Rojavayê Kurdistanê xwarine, lê rejîma Sûriyê ew maf xwarine.

kurdistan24.net

Barzanî ji bûyerên Şingalê nîgerane û wezareta Pêşmerge bo kontrol kirina rewşê erkdar kir

Berdevkê fermî yê serokatiya herêma Kurdistanê daxuyaniyek belav kir. Barzanî ji bûyerên Şingalê nîgerane û wezareta Pêşmerge bo kontrol kirina rewşê erkdar kir.

Berdevkê serokatiya herêma Kurdistanê ragehand, Barzanî ji bûyerên devera Şingalê nîgerane û ji bo kontrolkirina rewşê wezareta Pêşmerge erkdar kir.

Berdevkê fermî yê serokatiya herêma Kurdistanê Dr. Umêd Sebah daxuyaniyek belav kir.

Daxuyanî waha ye:

Derbarê bûyerên roja îrê yê 03.03.2017ê li Xanesora devera Şingalê de, birêz serokê herêma Kurdistanê pir nîgerane û ji ber wan bûyeran xemgîne û rênmayiyên pêwîst jî daye aliyên peywendîdar û wezareta Pêşmerge, ku rewş bê kontrolkirin û nehêlin mezin bibe.

Li gel vî yekê jî divê hemû aliyek bizanin li herêma Kurdistanê de tenê saziyên hikûmeta herêmê bersive ji rêveberina herêmê. Di heman demê de ti aliyek nikare dest bixe nav

karûbarên herêmê yan jî rê li tevgera Pêşmerge bigre.

Dr. Umêd Sebah
Berdevkê fermî yê serokatiya herêma Kurdistan

Rimêlan; Kongreya damezrêner ya Ciwanên Sûriya Demokratîk dest pê kir

Îro roja şemiyê 4-3-2017'an li bajarê Rimêlanê ya ser bi kantona Cizîrê li Rojavayê Kurdistanê, bi amadebûna hevseroka Encûmena Sûriya Demokratîk Îlham Ehmed û hevserokên Encûmena Federaliya Bakurê Sûriya Mensûr Sîlom û Hediye Yusif û peyvdarê Hêzên Sûriya Demokratîk Telal Silo û peyvdara operasyona Hêrsa Firatê Cîhan Şêx Ehmed gelek ji nûnerên part û rêxistinên kurdî û Erebi û Aşûrî û

Sûriyanî, Kongireya Damezrêner ya Ciwanên Sûriya Demokratîk, bi silogana "Bi Ciwanan, bi Zanaist, bi hevgirtin û bi hêz emê Sûriya Demokratîk ava bikin" dest pê kir.

Her weha komîteya amadekar di serî de ni xêrhatina hemû mêvan û beşdarvanên Kongireyê kir û derbarê girîngiya kongreya ciwanan de, şirove kir.

Her weha piştî jî hevseroka Encûmena Sûriya Demokratîk Îlham

Ehmed jî gotsrek bi navê Encûmenê bo kongirê pêşkeş kir û tede pêwîstiya lidarxistina vî kongreyê û girîngiya wê ji bo pêşeroja Sûriya û pêkanîna erkên parastin û beşdarbûna di proseya aşî û lihevkerina navxweyî de.

Ehmed aşkire kir ku ciwan dikarin roleke pir mezin û girîng di aramkirina rewşa Sûriya yê de bibînin, ji ber ku ew xwedî hêza dînemîk û pir çalakin. Ji aliyê xwe ve endamê Komîteya amadekar Helzwar Mîtanî ji PUKmedia'yê re ragihand ku armanca Kongreya Damezrêner ya Ciwanên Sûriya Demokratîk ewe ku rola ciwanên Sûrî bi hemû pêkhatan ve xurtir û bihêztir bibe tako bibin hêza çareseriyê li aloziya Sûriyê û pêşeroja wê. Mîtanî derbarê berdewamkirina kongirê de got; Wê îro sibê berdewam bike û wê xwendina encamnameyê bi dawî bibe.

Hêjayî gotinê ye ku duhî jî duyemîn kongireya Ciwanên PYD'ê bi rê ve çû bû û îro jî ev kongire birêve diçe ...

PUKmedia

Nabe hêzeke çekdar ji Herêma Kurdistanê re sergêjiyê çêke

Sê partiyên Bakurê Kurdistanê daxwaz kirin ku li Şingalê şer û pevçûn dubare nebin.

Partiyên Bakurê Kurdistanê Partiya Azadiya Kurdistanê (PAK), Partiya Demokrat a Kurdistanê – Bakur (PDK-Bakur) û Partiya Sosyalîst a Kurdistanê (PSK) di derbarê şer û aloziya ku roja îrê ya 3ê Adara 2017an de, di navbera Pêşmergeyên Rojava û Yekîneyên Berxwedana Şingalê (YBŞ) de derketibû, daxuyaniyek hevpar dan.

Her sê partî di daxuyaniya xwe de diyar dikin: "Tecrubeyên dîrokî yê gelê Kurdistanê bi dehan cara ispat kirîye ku şerê navxweyî birînen kûr di dil û hişmendiya gelê me de çêkiriye. Xêrnexwazên mîletê Kurd her jî van şerên navxweyî feyde girtine."

Daxuyaniya hevpar a her sê partiyên Bakurê Kurdistanê wiha ye:

Şerê Navxweyî ji Mîletê Kurd Re Xizmetê Nake

Li gorî agahiyên belav dibe; li Başûrê Kurdistanê li Şingalê di navbera Pêşmergeyên Roj û YBŞ ya

ku girêdayî PKKê de şer derketiye. Di vî şerî de kuştî û birîndar hene.

Tecrubeyên dîrokî yê gelê Kurdistanê bi dehan cara ispat kirîye ku şerê navxweyî birînen kûr di dil û hişmendiya gelê me de çêkiriye. Xêrnexwazên mîletê Kurd her jî van şerên navxweyî feyde girtine.

Şerê îro li Şingalê derketiye li beşeke Başûrê Kurdistanê ku di bin desthilatdariya parlemento û hikûmeta Başûrê Kurdistanê de ye. Şingal perçeyê Kurdistanê ye. Nabe ku bêtî xwestin û îradeya Hikûmeta Herêma Kurdistanê tu hêzên çekdarî ji Hikûmeta Kurdis-

tanê re sergêji û pirsgrêkan derxîne. Hemû hêzên çekdar yê ji Başûrê Kurdistanê ne û yê girêdayî Wezareta Pêşmerge ya hikûmeta Kurdistanê ne divê li gor îradeya Wezareta Pêşmerge ya Hikûmeta Kurdistanê tevbigerin. Yê ne ji Başûrê Kurdistanê ne û ne di bin îradeya Wezareta Pêşmerge de ne divê rêzê li hikûmet û parlamentoya Kurdistanê bigirin û ji Şingalê vekîşin.

Em bangî Pêşmergeyên Roj û YBŞê dikin ku divê şer û pevçûnên bi vî rengî dubare nebin û her alî li gorî biryara Hikûmeta Herêma Kurdistanê tevbigerin.

Rûdaw

“Îtalya herdem dibe piştewaniya berjewendiyên stratîjîk ên gelê Kurd”

Rawêjkarê Encûmena Asayîşa Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî pêşwaziya sînorê pêşî û Cîgirê Wezîrê Derve yê Îtalyayê kir.

Îro, roja şemiyê 4.02.2017ê Rawêjkarê Encûmena Asayîşa Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî pêşwaziya sînorê pêşî û Cîgirê Wezîrê Derve yê Îtalyayê, herwiha dostê gelê Kurd Cîyanî Vêrnatî kir, di civînê de danûstandin derbarê dawî pêşhate, pîrsgirêgên navçeyê û pêwendiyên di navbera Herêma Kurdistanê û Îtalyayê de hate kirin, herwiha behsa geşepêdana çalakîyên Aborî, siyasî û perdewamiya harîkariyan bo Kurdistanê jî hate kirin. Ji aliyê xwe Vêrnatî dupatî li ser wê yekê kir ku, Îtalya herdem dibe piştewaniya berjewendiyên stratîjîk ên gelê Kurd.

Herwiha Rawêjkarê Encûmena Asayîşa Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî ji aliyê xwe ve rola Vêrnatî di

piştewaniya doza gelê Kurd û alîkariyên serpezî yên Hikumeta Îtalyayê bo Hêzên Pêşmergeyên Kurdistanê bilind nexand û behsa rola wan arîkariyan di şikandina terorîstên DAIŞê de.

Derbarê hewandina Herêma Kur-

distanê ji hejmareke mezin ji pen-
aberan Rawêjkarê Encûmena
Asayîşa Herêma Kurdistanê Mesrûr
Barzanî da zanîn ku, Kurdistan
herêmeke arame ji bo hemû pen-
aberan, herwiha hemû pêdawistiyên
wan tene dabîn kirin. **BasNews**

Serokê Herêma Kurdistanê fermana kontrolkirina rewşê da

Etiket-tag : Serokê Herêma Kurdistanê Ferman Wezareta Pêşmerge Derbarê bûyerên duh 3 Adarê ya li komelgeha Xanesorê li navçeya Şingalê, Berdevkê Serokatiya Herêma Kurdistanê Dr. Omêd Sebah ragihand “Serokê Herêma Kurdistanê gelekî nîgeran û xembar e ji van bûyeran û rênimayên pêwîst arasteyî

aliyên pêwendîdar û Wezareta Pêşmerge kiriye, bo kontrolkirina rewşê were kirin û nehêlin geş bibe.”

Herwiha Berdevkê Serokatiya Herêma Kurdistanê got jî: “Divê hemû aliyek bizane, ku li Herêma Kurdistanê tenê dezgehên Hikûmeta Herêma Kurdistanê berpirsyar in di rêveberiya herêmê de. Di heman

demê de hîç aliyek nikare dest bixe nav karûbarên Herêma Kurdistanê rê li tevahiya Pêşmerge bigire.

Deqa daxuyaniya Berdevkê Serokatiya Herêma Kurdistanê wiha ye:

“Di derbarê rûdanên roja îne 03.03.2017 ya li komelgeha Xanesor ya li devera Şingalê, birêz Serokê Herêma Kurdistanê gelek nîgeran û xemgîne bi van rûdanên û rênimayîyên pêwîst jî pêşkêşî aliyên peywendîdar û Wezareta Pêşmerge kiriye bo ku kontrola rewşê bikin û nehêlin geş bibe.

Li gel eve jî divê hemû aliyek bizanin li Herêma Kurdistanê da tenê dezgehên Hikûmeta Herêma Kurdistanê berpirsin ji îdareya Herêmê. Di heman demê de hîç aliyek nikare dest bixe nav karûbarên Herêma Kurdistanê rê li tevgera Pêşmerge bigre.”

Dr. Umêd Sebah

Peyvdarê Fermî yê

Serokatiya Herêma Kurdistanê

Daxuynaiya Hevbeş a KCD, HDP, DBP li ser Rûdanên Xane Sorê

Roja îne li dor bûyerên Xane Sorê di navbera Yekineyên Berxwedana Şengalê (YBŞ) û Pêşmergeyên Rojê pevçûn rûdan.

Kongra Civaka Demokratîk (KCD), Partiya Demokratîk ya Gelan (HDP) û Partiya Herêmên Demokratîk (DBP) daxuyaniyek hevpar dan û êrîşa pêk hatî şermezar kirin.

Hevseroka KCDê Leyla Guven daxuyaniyê xwend piştê jî Parlamenterê HDPê Ahmet Yildirim li ser navê HDPê axivî. Leyla Guven êrîşa li Şengalê weke hevkarîya AKP-KDP li ser rojava binav kir.

Hevseroka KCDê hatina Tirkiyê ya serokê Herêma Kurdistanê Mesut Barzanî ya beriya çend rojan bibîr anî û îddîa kir hem êrîşa Şengalê hem li ya Xane Sorê encama lihevkarîna birêz Barzanî û dewleta Tirkiyê ye.

Leyla Guven got “Her cara ku Mesut Barzanî tê Tirkiyê li ser gele Kurd komkujî pêk tê”

Herwisa diyar kir rêxistin, partî û gelê bakurê Kurdistanê êrîşa li hem-

berî kurdên Êzidî, êrîşa li hemberî xwe dibînin. “Bila vê yekê baş zanîn ku ji vê seatê şûnde bertekên me wekî berê bi şermezarkirinê sinorkirî dê nemîne.”

Parlamenterê HDPê Ahmet Yildirim jî got li herêma Şengalê hêzên parsatîna şengalê heye hêza Şengalê têra Şengalê dike.

Wî bibîrxist peywendîya partiya wan her dem bi partiyên başûr re

hene herwisa harî dawî di Cotmehê de bi birêz Barzanî re jî rûniştina.

“Birêz Barzanî ew dem got di vê astê şûnda nahêlin ku xwînak Kurdan bi nav Mesut Barzanî gotiye di vê astê şûnda dê xwîna kurdan tevî xwîna Kurdan nebe.

Wî got hewcedariya Kurdan bi yekitiyê hebe, armanc ne lihevketine, armanca tekitiya netewa gelê Kurd e. **dengeamerika.com**

AZADÎ bêrêziya li hember Ala Rengîn qebûl nake

Bertekên li hember sivikîtiya li ser Alaya Kurdistanê didomin. Bertekê jî ji Hereketa Azadî hat û bi daxuyaniyekê gotinên kirêt ên li ser Alaya Kurdistanê hatin şermezar kirin.

Li ser navê Hereketa Azadî Muhyeddîn Batmanli amaje kir ku, ew qebûl nakin li dijî nîrxên wan ên neteweyî sivikîti were kirin.

Hereketa Azadî ku rêxistineke Kurdistanî ya Bakurê Kurdistanê ye bi daxuyaniyekê çapemeniyê heqaretên li hember Alaya Kurdistanê şermezar kir. Li ser navê Hereketa Azadî Muhyeddîn Batmanli got ku ew bang li wan kesan dikin ku sivikîti li Alaya Kurdistanê kirina bila hay ji gotinên xwe hebin û xelkê Kurd vê bê edebîye qebûl nake.

Muhyeddîn Batmanli bang li Devlet Bahçelî jî kir û amaje kir ku, bila Bahçelî li dîrokê binêre û bibîne ku xelkê Kurdan di warê îslamiyetê de çi xizmet ji Tirkî re kiriye. Ji ber vê yekê Muhyeddîn Batmanli anî ziman ku pêwîst e Bahçelî li hember nîrxên Kurdan rêzê bigire. **Kurdistan24.net**

Xalid Omer: Civata Kurd li Sûriye Xemgîn e ji Ber Şerê Herdû Hêzên Kurdî li Şengalê

Di doh îniyê de pevçûn û şer di nav Hêza Yekîniyên Parastina Şengalê û Hêza Pêşmergeyên Rojê li Şengalê çêbû, ku ew bû cihê balkişandina medya û civata kurdî.

Dengê Amerîka

hevpeyvînek bi nivîskar Xalid Omer re kir, ku li Qamişlo dimîne da ku karvedana vî şerî li ser civata siyasî û ya gelê kurd li herêma Cezîrê ron û zelal bike. Birêz Xalid anî ziman, ku ev şer cihê xemgînî

û nerazîbûnê ye. Birêz xalid dibêje ku hewildan ji herdû aliyên serekî yên siyaseta kurdên Sûriye dibin bo çareserkirina van nakokîyan û rawestandina şer di nav herdû hêzên kurdî de. **dengeamerika.com**

Li Sinûnê zêdetirî 300 malbatan ji ber şerê PKKê koçber bûn!

Rêveberê bajarokê Sinûnê li bajarê Şingalê radigehîne ku zêdetirî 300 malbat li Xanesorê ya li sînorê Sinûnê mal û halên xwe hiştine û koçber bûne. Rêveberê bajarokê Sinûnê Nayîf Seydo ji BasNewsê re ragehand: “Naha rewş arame û bazar hatiye vekirin û ji aliyê hemwelatîyan ve hatûçûn heye, lê hîn jî tîrsa hemwelatîyan heye, zêdetirî ji 300 malbatan cîhên xwe û malên xwe berdane û li tîrbeya şerefdîn û li Dugrî bicîh bûne, ev yek jî ji ber aloziyên PKKê li navçeyê ava kiriye pêkhatin.”

Herwaha got: “Beşek ji wan malbatên li Xanesor çûn, li qampa Dugrî, tîrbeya Şişmis û Şerefdîn bicîh bûn, lê diyar nîne ew malbatane carek din li tîrsa PKKê dê vegerin ser mal û halên xwe yan na.” Rêveberê navçeya Xanesorê got, eger PKK li navçeyê bimîne, dibe xelkeke zêdetir koçber bibin û berê xwe bidin qampên Duhok û Hewlêrê. **BasNews**

Kurmameke Ebubekir Bexdadî hate girtin

Rêvebereke rêxistina tund a DAIŞê li rojavayê Mûsilê hate girtin û tê gotin ku kurmamê xelîfê DAIŞê ye.

Li gor zanyariyên bi dest ketine, ew kesê ku kurmamê xelîfê DAIŞê Ebubekir Bexdadî yek ji rêveberên rêxistina terorîste û roja 03.03.2017ê li taxa Cewseq a rojavayê Mûsilê hatiye girtin. **BasNews**

Qedexeya li 18 gundên Diyarbekir hat ragihandin

Li Diyarbekirê, qedexeya ku 3 roj berê (02.03.2017) li ser 11 gundên Liceyê û gundekî Hezroyê hatibû ragihandin, vê sibehê saet di 09:00'an de ji aliyê parêzgeriyê ve hat rakirin. Digel rakirina qedexeya li ser 12 gundan, ji bo 18 gundên Liceyê car din qedexeya derketina kuçe û kolanan hat ragihandin. Li Diyarbekirê, ji aliyê parêzgeriya bajêr ve ji bo 18 gundên bi ser navçeya Liceyê ve bangewaziya qedexeya derketina kuçe û kolanan hat ragihandin. Qedexeya li ser 18 gundên Liceyê, vê sibehê (05.03.2017) saet di 07:00'an de

hat danîn.

Di daxuyaniya parêzgeriyê de hat diyarkirin ku dê li hem-ber Endamên Partiya Karkerên Kurdistanê (PKK) operasyon werin destpêkirin. Qedexeyên li ser van gundewaran, dê heta bangewaziyeke duyemîn a parêzgeriyê dewam bikin.

Li aliyê din, qedexeya k udi 2'yê Adarê (02.03.2017) de ji bo 11 gundên bi ser navçeya Liceyê û gundekî bi ser navçeya Hezroyê ve hatibû danîn, vê sibehê (05.03.2017) saet di 09:00'an de hat rakirin.

kurdistan24.net

Amerîka hêzeke zêde dişîne Rojavayê Kurdistanê

Wezareta Bergîriyê ya Amerîka (Pentagon) pêşniyara berferehkirina hêza xwe di operasyona rizgarkirina Reqayê de gotûbêj dike. Rojnameya "Washington Post" a Amerîkî belav kiriye, ku dibe Amerîka hêzên bêtir di wê operasyona Reqa de beşdar bike, di nav de hêzên taybet, topxane û heli-copter. Herweha şandina hêzeke serbazî bêtir ji bo Yekîneyên Parastina Gel (YPG) û hêzên Erebi yên di nav Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) de.

Her li gor rojnameyê, Pentagonê pêşniyara zêdekirina hêzên Amerîkî li Sûriyê gotûbêj dike, ku niha hejmara wan digihe 500 leşkerî, lê ew hêz rasterast tevî şer nabe. Duh jî Amerîka karwanê leşkerî şandibû Rojavayê Minbic, ku niha şer di navbera çekdarên "Mertala Ferêt" û Encûmena Leşkerî ya Minbicê ya ser bi HSDê ve li wê deverê heye. Kolonel John Dorian ev nûçe piştrast kir û li ser hejmara xwe ya "Twitter" belav kir, hêzên Hevpeymaniya Navdewletî li Minbic û derdora wê çalak in û hebûna hêzên wan li derdora Minbicê zêde kirine, bo rêgirtina li pêş her êrîşekê.

kurdistan24.net

Tirkmenên Kurdistanê bersiva Bahçelî didin

Tirkmenên li Kurdistanê ji ber daxuyaniyên Serokê MHPê Devlet Bahçelî û rojnamevan Emîn Çolaşan ko bêrêzî li Ala Kurdistanê û Serokê Kurdistanê Mesûd Barzanî kiribûn, dil-giran in. Tirkmen dibêjin daxuyaniyên Devlet Bahçelî bandorek neyînî li ser pêwendiyên Kurdistanê û Tirkîyê dike. Daxuyaniyên bêrêz yên Serokê MHPê Devlet Bahçelî û rojnamevan Emîn Çolaşan ên li hem-

berî Serokê Kurdistanê Mesûd Barzanî Tirkmenên başûrê Kurdistanê dilgiran dike. Parlementerê Kurdistanê û Endamê Polîtûroya Eniya Tirkmenan Aydın Maruf diyar kir ku, daxuyaniyên wekî yên Devlet Bahçelî û Emîn Çolaşan bandorek xirab li ser pêwendiyên Kurdistanê û Tirkîyê çêdike û ew dilgiran dibin.

Endamê Polîtûroya Partiya Çaksaziya Tirkmenan û Parlementera Kurdistanê Muna Kahvecî jî got, Dewlet Bahçelî û Emîn Çolaşan bi axaftinên xwe yên neşîrîn, Barzanî û Ala Kurdistanê kêmkirine, wan xwe neşîrîn kirine.

Serokê Partiya Geşedanê ya Tirkmenan Muhammet Sadettîn İlhanlı jî li ser twêta Devlet Bahçelî got, Barzanî ti carî zilm wan nekiriye û berevajî vê yekê piştgiyariya Tirkmenan kiriye. Serokê Kurdistanê Mesûd Barzanî hefteya borî serdana Tirkîyê kiribû. Di wê serdanê de li firokxaneyê Atatürkê Ala Kurdistanê hatibû bilindkirin. Li ser vê yekê rojnamevan Emîn Çolaşan û Serokê MHPê Devlet Bahçelî bêrêzî li Ala Kurdistanê û Serokê Kurdistanê Mesûd Barzanî kiribûn. Bahçelî herwiha iddia kiribû ku, Barzanî xwîn ji kezeba Tirkmenan tîne. Lê Tirkmenên Kurdistanê daxuyaniya Bahçelî red kirin.

kurdistan24.net

Zeriya Min! Careke din Hilma Bayê Xerbî bi Ser Min de Hat!

Zeriyê! Berî ku te nas bikim, te xwe li kû veşartibû?! Çima em rastî hev nedihatîn? Çima qedere em dûrî hev dixistin.. Çima rêka kerwanê min di nav xaka te re derbas nedibû.. Gul û kulîlkên te di biharên min de geş nedibûn.. û çûk û çivîkên te di asmanê jiyana min de nedixwendin..?!

Wa roka meha nîsanê! Berî te nas bikim, ala xemgîniyê di ser dilê min re vegirtî bû, wek ku çawa niha xemgînî di ser bajarê min re vegirtî ye.. Bi hatina te re, naskirina te re şahî hat û gul û kulîlkên rengîn di dilê min de vebûn..

Zeriyê! Va ez mikur tîm; di wê kêlîka ku min dêmê te yê esmer û xwînsêrîn dît, zimanê min pêşberî te herbilî û êdî nema min zanîbû çî bibêjim; çî gotina şêrîn di hizûra spehîbûna te de bidar vedikim.. Bawer bike esmerê ku ev yekemîn care ez wiha bê zêrevanî gotinên xwe dibarînim..

Dêmê te yê şêrîn ferhenga gotinan li ber min vekir.. Gotinên te yên evîndarî, hiştin nêrgizên derdora Cizîra Botan û Eyndîwerê bibişkivin û geş bibin û bikenin.. û wiha ez li bêrîbûna zaroktiyê vegerandim..

Ev te çî kiriye Zeriyê? Ez ê ku di nav salan re çûme, di nav kul, derd û xemgîniya bajarê Qamişlo de milevanîyê dikim.. û di nav jiyaneke serberdayî de hatime pêçan.. Dema ku ji nişkave rastî dêmê te yê şêrîn hatim û min xwe di nav mijankên herdu çavên te de winda kir.. û pê bi pê bi dûv şopa te de kulkulîm.. Bêje, bê ji kû tu ji min re hat..? Kîjan qedere tu anî pêşiya min?!

Bawer bike Zeriyê, Ti çekên min nînin ku şerê qedere bikim, ji bil gotinê pêve.. Qet rojekê ji rojan min hez çekên şer û kujekî nekiriye.. Her dem û gav nifretê li şer, kujeran û xwîne dibarînim.. Nexasim ku bira di dêmê birayê xwe de bisekine û şerê birakujiyê dest pê bike.. Xwedê me jê bistrîne.. Çendî xweş e Bejnê ku herêma me, bajarê me û welatiyên me di aramî û tenahiye de derbas bibin..

Zeriyê! Her roj ez wek her care, li hat û çûyên çardiryana di orta bajarê Qamişlo de temaşe dikim û pêre pêre di dîroka bajêr a kevin û nû de diponîjim.. û gelek caran bi tirs li rojên ayinde mêze dikim.. Ev tirs dihêle ku ez hezar rûpêlên spî ji bo te û bajarê xwe Qamişlo dagirim û his û hestê xwe bo we bînim ziman..

Zeriyê! Min tev sikak û kolanên Qamişlo pîvane..! Kevîrek di wan de nîna ku min nas nake..! Di ger û geşta

xwe de ez pêrgî gelek dêm hatime.. Lê dêmekî tenê ji wan dêman ez nehjandime, wek ku dêmê te ez hejandime.. Awirên çavên te ez dîl û hêsrî kirime..

Tu zanî niha min çî divê? Min divê ku ez sênc bim ji gulistana te

re, şax bin ji gulên te re, wênekêş bin ji wêneyê te re..

Zeriyê! Ez ê bo te gelek tiştan binivîsînim; ew tiştên ku hêj nehatine nivîsandin.. Ez ê gelek çîrokan bo te bibêjim da ku penaberiya te sivik bibe..

Qey qedera min e ku ez di vî temenî de karibim van gotinên evîndariyê bo te û bajarê xwe Qamişlo bibêjim, bibilînim û bidar vekim.. Zeriyê! Dema te berê xwe da oxirê û piştî xwe da felekê, pêre pêre Qamişlo tevî mezinbûna xwe, li ber çavê min biçûk bû, wek yekî ku tiştêkî xwe winda kiribe û lê bigere, ez li te digeriya.. û wiha gelek caran min ji xwe dipirist; ev çî dînbûn di hinavê min de ditewire..?! Dawî min ji kaxetê pêve nedît ku ez sebra xwe pê bînim û heycana di dil û hinavê xwe de li dor te û bajarê xwe Qamişlo sivik bikim..

Zeriyê! Careke din hilma bayê xerbî bi ser min de hat!

KonêReş, Qamişlo

Parlamanterê PDKê: Careke din serokatiya parlamentoyê ji Gorran re nayê dayîn!

Endameke parlamentoya Kurdistanê yê fraksiyona PDKê ragehand, careke din rê nayê dayîn ku serokatiya parlamentoyê ji Teverga Gorran re nayê dayîn.

Endamê parlamentoya Kurdistanê yê fraksiyona PDKê Ferhan Cewher ji BasNewsê re ragehand: "Naha li herêma Kurdistanê YNK û PDK desthilatin, herwaha bo başkirina vê rewşê û pêşde birin û asayî kirina rewşê tenê bi rêkeftina di navbera wan her du aliyên ve dikare bê çareser kirin, lê jibo wê armancê jî ne merce Teverga Gorran em bidin aliyekê, ji ber erk ji wan re jî hatiye dayîn di hikûmetê de û dikarin vegerin, lê erkê serokê parlamentoyê careke din ji Teverga Gorran re nayê dayîn û ew mijar ji aliyê me ve zelal e." Navborî got, Teverga Gorran dikare di cîha serokatiya parlamen-toyê de daxwaza erkên din bike, yan

dikare erkê cîgirê serok wezîrê hikûmetê verbigre. Herwaha got: "Ti aliyek nikare bibe nûnerê aliyeke din û bibêje mexdûr bûn, her aliyek bixwe dikare axaftina xwe bike, lê bo çareser kirina pirsgrêkan bi ti awayekê em ne amadene ku vegerin

wê çargoşeya yekem ku pêkhatiya serokatiya parlamentoyê di dest wan de bû, naha jî wek PDK em li benda bersiva zelal a YNKê de ne ku biryara xwe bide, ji ber tenê rêkeftina YNKê û PDKê dikare vê rewşê çareser bike."

BasNews

Osman Baydemîr: Em hêvî dikin serdana Barzanî bibe derfet

Berdevkê nû yê HDPê Osman Baydemîr got, ew hêvî dike ku serdana Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî bibe derfeta ku "hikûmeta AK Partiyê dev ji dijminatiya Kurdan" berde.

Parlamberterê Partiya Demokratîk a Gelan (HDP) yê Rihayê Osman Baydemîr got, ew hêvî dike ku serdana Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî bibe derfeta ku "hikûmeta AK Partiyê dev ji dijminatiya Kurdan" berde. Baydemîr ji bo şehîd Şîfa Gerdê jî sersaxî xwest.

Berdevkê nû yê HDPê Osman Baydemîr îro li Navenda Partiya HDPê civîna çapemeniyê li dar xist û

derbarê serdana Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî ya Tirkîyê de jî axivî. Osman Baydemîr wiha got: "Serdana Serok Barzanî ya Tirkîyê nişaneyê geşedanên girîng in. Serok Barzanî ji helwesta HDPê

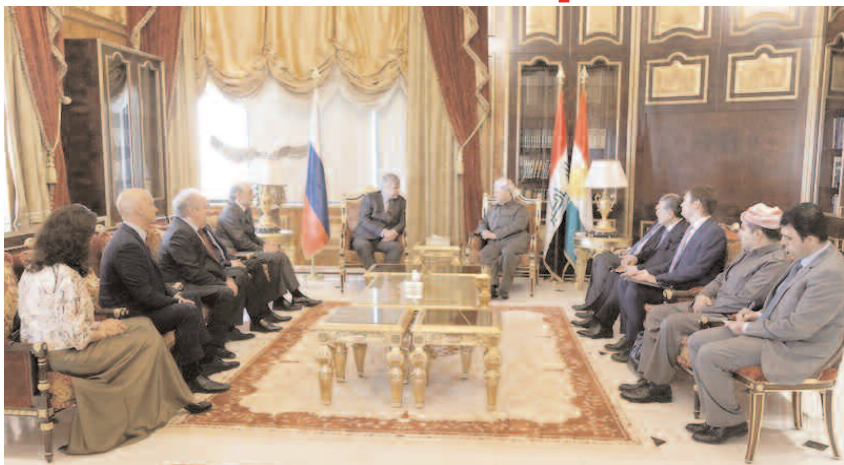
agahdar e. Em hêvî dikin ku serdana Serok Barzanî bibe derfeta ku hikûmeta AK Partiyê dev ji dijminatiya Kurdan berde."

Bi berdewamî Baydemîr got: "Bila Hikûmeta AK Partiyê polîtîkaya xwe dostane ya ligel Başûrê Kurdistanê sirayetê Rojava jî bike û em hêvî dikin ku dev ji dijminiya Kurdan berdin."

Hêjayê gotinê ye Osman baydemir di destpêka axavtina xwe de got: "Em xemgînin ku xebatkara Rûdawê jina rojnamevan a kurd Şîfa Gerdî jiyana xwe ji dest daye. Serê Rûdawê û medyaya kurdî û gelê kurd sax be."

Rûdaw

Президент Барзани встретился с делегацией российского МИДа

Во время встречи с высокопоставленными членами российской делегации, президент Иракского Курдистана Масуд Барзани заявил о готовности Эрбиля к укреплению связей с Москвой, и выразил

надежду, что сельскохозяйственному сектору Курдистана будет уделено в этом особое внимание.

Барзани принял совместную делегацию министерства иностранных дел Российской Федера-

ции и российской компании "Газпром" в своем офисе в среду. На встрече присутствовали Максим Максимов, посол России в Багдаде, и Виктор Симаков, российский Генеральный консул в Эрбеле.

Согласно заявлению сайта президента Курдистана, делегаты заявили, что Россия продолжит оказывать поддержку Курдистану, и развивать двусторонние отношения. Представители России также высоко оценили роль сил пешмерга в борьбе против терроризма.

Чиновники компании "Газпром" сообщили о расширении своих планов и проектов в Курдистане.

На встрече также обсуждался ход войны против терроризма и достижения в освобождении Мосула.

kurdistan.ru

Премьер-министр Курдистана встретился с послом Германии в Ираке

Премьер-министр Регионального правительства Курдистана (КРГ) Нечирван Барзани в четверг поблагодарил правительство Германии за поддержку женщин, ставших жертвами насилия со стороны террористов "Исламского государства" (ИГ).

В ходе встречи с послом Германии в Багдаде, Францем-Иосифом Кремпом, Барзани выразил свою признательность Германии за ее поддержку женщин, ставших жертвами сексуального насилия, особенно езидок, в Германии и Курдистане.

Несколько немецких регионов предоставили приют и лечение для многих женщин, ставших жертвами сексуального насилия. Кроме этого, Германия создала в Дохуке реабилитационный центр для женщин.

Германский посол также поблагодарил КРГ и народ Курдистана за защиту всех этнических групп и

меньшинств в борьбе с терроризмом, и высоко оценил военную координацию между курдскими и федеральными правительственными силами в войне против ИГ.

Г-н Кремп также сообщил Барзани о планах своей страны по развитию реабилитационного центра в Дохуке, а также создать еще один аналогичный центр в Курдистане в координации с ООН.

Он добавил, что немецкие НПО будут продолжать сотрудничать с КРГ в восстановлении инфраструктуры освобожденных районов.

В ходе встречи Барзани и Кремп также обсудили пути улучшения связей Курдистана и Германии, и обменялись мнениями о последних событиях в Ираке и в регионе.

kurdistan.ru

Сирийские войска приближаются к Пальмире

Бойцы сирийской армии и отряды ополченцев приближаются к Пальмире и находятся уже в трех километрах от городских окраин. Как сообщил телеканал Al Mayadeen, бои идут за вершину Джебель-эт-Тар, господствующую с северо-западной стороны над оазисом, в котором находится Пальмира. Ранее войскам удалось закрепиться на южной горной гряде Джебель-Хайяль. По свидетельству телеканала, террористы "Исламского государства" (ИГ, запрещена в РФ) уже не оказывают столь ожесточенного сопротивления, как раньше, и начали постепенный отвод

своих сил из Пальмиры. В рамках контрнаступательной операции, которая продолжается 45-й день, сирийские бойцы преследуют также банды ИГ у газового месторождения Эль-Махр и приблизились на расстояние пяти километров к месторождению Джезаль и Джохар к северо-западу от Пальмиры.

Командование ВС Сирии поставило перед войсками задачу вернуть под контроль все нефтяные и газовые объекты, захваченные бандами ИГ в восточной части провинции Хомс (поблизости от Пальмиры). От этого зависит скорейшее налаживание работы промышленных предприятий и топливное снабжение региональных ТЭЦ. Согласно источникам Al Mayadeen, правительственные силы на этот раз не ограничатся освобождением Пальмиры и продолжат наступление на оазис Эс-Сухна - другой форпост ИГ, который находится в 70 км от нее в восточной пустыне. Последуют фланговые удары по группировкам ИГ, окружившим город Дейр-эз-Зор на Евфрате, с целью снятия осады с районов, которые защищают бойцы сирийской армии.

kurdistan.ru

РВД атаковали офисы КНС

Как сообщают курдские СМИ, вооруженные люди, связанные с правящей в Сирийском Курдистане "Партией Демократического Союза" (РВД), в пятницу атаковали офисы "Курдского Национального Совета" (КНС) в городах Камышлы и Дарбасия, уничтожив мебель и оскорбив флаги Курдистана, которые были сорваны с крыш зданий и сброшены на землю.

Нападение произошло после того, как РВД провели демонстрации против курдских сил пешмерга в Камышлы, Кобани и Дарбасии.

Днем ранее в пятницу вечером силовые структуры РВД арестовали Мохамеда Али Ибрагима - члена

"Демократической партии Курдистана Сирии" (ДПКС), и выдворили его в Иракский Курдистан.

Также сообщается об аресте еще одного члена ДПКС, Азада Абдурахмана.

kurdistan.ru

Премьер-министр Курдистана призывает Россию инвестировать в Курдистан

Премьер-министр Регионального правительства Курдистана (КРГ) Нечирван Барзани выразил надежду, что процесс реформ, происходящий в курдском регионе Ирака, подготовит почву для инвестиций российских предпринимателей и стимулирует их вкладывать деньги во все сектора экономики Курдистана.

Барзани заявил это на встрече с делегацией министерства иностранных дел России и компании "Газпром", которая прошла в среду. Максим Максимов, посол России в Ираке, и Генеральный консул России в Эрбеле Виктор Симаков вошли в состав российской делегации.

Посол России, который впервые прибыл в Курдистан, выразил готовность укреплять российские связи с Курдистаном, подчеркнув, что его страна призывает российские компании инвестировать в Курдистане, особенно в нефтяном секторе региона.

kurdistan.ru

Албания отправит свой военный контингент в Ирак

Албания решила развернуть свое пехотное подразделение в Ираке, чтобы вступить в борьбу против "Исламского государства" (ИГ).

Министр обороны Албании Мими Кодели заявила во вторник, что Албания готова направить подразделение своих национальных сил в Ирак по инициативе возглавляемой США международной коалиции, противостоящей ИГ. Албанское правительство запросило разрешение на ввод албанских подразделений в Ирак. Точное количество албанских военнослужащих, которые будут отправлены в эту страну, еще не определено, сообщает "Independent Macedonia".

Албанское правительство уже отправляло военную помощь в виде оружия курдским силам пешмерга, участвующим в борьбе против боевиков ИГ на территории Ирака.

kurdistan.ru

РАК объявила о своих потерях в боях против ИГ

Уже 14 пешмерга иранской курдской "Партии свободы Курдистана" (РАК) были убиты и более 40 были ранены в боях против "Исламского государства" (ИГ) в Ираке.

Последней жертвой стала девушка по имени Зара (по прозвищу Авин), которая скончалась от ран в воскресенье. Об этом сообщил в среду пресс-секретарь РАК Халиль Надери.

Он заявил, что силы РАК действуют под командованием министерства пешмерга Регионального правительства Курдистана (КРГ) в различных зонах боевых действий бок о бок с пешмерга Курдистана.

Надери заявил, что гордится сотрудничеством своей партии с пешмерга Курдистана, и тем, что его войскам удастся наносить смертельные удары по врагу.

РАК возглавляет Али Кази, сын Кази Мухаммеда, президента первого в истории и пока единственного курдского государства, Мехабадской Республики, в Иране. Многие члены партии вместе со своими семьями живут в Иракском Курдистане, и присоединились к местным силам для борьбы против ИГ с 2014 года.

kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 06 (380) 06 - 12 март 2017 ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Президент Курдистана распорядился срочно стабилизировать ситуацию в Синджаре

Президент Иракского Курдистана Масуд Барзани выразил озабоченность в связи с инцидентом, имевшим место в Синджаре, и поручил министерству пешмерга Регионального правительства Курдистана (КРГ) срочно стабилизировать ситуацию.

Представитель президента Омед Сабах в субботу передал заявление для прессы, в котором сказано, что Барзани глубоко обеспокоен вооруженными столкновениями между "Пешмерга Рожав" и связанной с РПК группой в Синджаре, и отмечает, что

президент дал распоряжение министерству пешмерга взять ситуацию под контроль и предотвратить эскалацию конфликта.

В заявлении Барзани также подчеркивается, что только институтам КРГ разрешено управлять Курдистаном, и "никаким сторонам не позволено вмешиваться в дела Курдистана или блокировать передвижения сил пешмерга".

Рано утром в пятницу в Синджаре вспыхнули вооруженные столкновения между "Пешмерга Рожав" и "Отрядами самообороны Синджара" (YBS), аффилированной с РПК группой. В них погибли два партизана YBS, и были ранены несколько человек с обеих сторон. kurdistan.ru

Духовное собрание езидов призывает РПК оставить Синджар

Собрание езидского духовенства, прошедшее в субботу, выступило с призывом к турецкой "Рабочей партии Курдистана" (РПК) вывести свои войска из езидских населенных пунктов в Иракском Курдистане.

Духовное Собрание езидов было посвящено проблемам, вызванным присутствием партизан РПК в районе Синджар. Оно завершилось оглашением заявления, в котором духовные лидеры езидов попросили силы РПК покинуть езидские территории. Заявление подчеркивает, что район Синджар является частью Иракского Курдистана.

"Мы призываем силы РПК оставить Синджар и вернуться на их [прежние] места", говорится в заявлении.

Рано утром в пятницу возле Синуни в Синджаре вспыхнули вооруженные столкновения между силами "Пешмерга Рожав" и "Отрядами самообороны Синджара" (YBS), аффилированной с РПК группой. В столкновениях погибли два партизана YBS. Несколько ране-

ных есть с обеих сторон.

Инцидент глубоко обеспокоил жителей Синджара, которые все еще страдают от

зверств, с которыми они столкнулись во время нашествия "Исламского государства" (ИГ) с августа 2014 года по ноябрь 2015. Партизаны РПК вошли Синджар, чтобы помочь езидам противостоять ИГ, и с тех пор отказываются покинуть район, несмотря на неоднократные призывы езидских и курдских чиновников, устанавливая там свое политическое и военное влияние. kurdistan.ru

Иракские силы задержали в Мосуле 7 командиров ИГ

Иракские силы, ведущие наступление в Мосуле, в среду арестовали нескольких командиров "Исламского государства" (ИГ).

Как сообщил офицер иракской федеральной полиции Ахмед Фарис, "силы безопасности смогли продвинуться в районе Аль-Мансур, который считается одним из основных

оплотов ИГ на юге Мосула".

Он добавил, что военная разведка арестовала семерых лидеров ИГ в центре Мосула.

В тот же день иракские силы отвоевали улицу Аль-Джамхурия и парк "Аль-Шухадаа" в центре города Мосул на западном берегу Тигра. kurdistan.ru

ПОСЛЕДНЯЯ страница

Барзани встретился с новым Генеральным консулом Саудовской Аравии в Эрбиле

Президент Курдистана Масуд Барзани в четверг принял новоназначенного Генерального консула Саудовской Аравии в Эрбиле, Фейсала бин Мансура аль-Отейби.

Новый Генеральный консул передал Барзани приветствие от Королевства Саудовская Аравия и короля Салмана, выразив надежду, что двусторонние связи между Региональным правительством Курдистана (КРГ) и Саудовской Аравией вступят в новую фазу развития, особенно в экономике и торговле.

Со своей стороны, президент Барзани поздравил Аль-Отейби с его новой миссией, и заверил его в поддержке и приверженности КРГ к дальнейшему развитию сотрудничества с Саудовской Аравией. kurdistan.ru

Представитель езидов призывает РПК покинуть Синджар

Представитель езидов осудил нападение боевиков, связанных с турецкой "Рабочей партией Курдистана" (РПК), на "Пешмерга Рожав" и призвал их немедленно покинуть Синджар в Иракском Курдистане. "Мы выступаем против конфронтации и кровопролития в Синджаре, и мы призываем РПК и силы пешмерга положить конец напряженности и начать переговоры", сказал Хазим Мир Тахсин Бег в интервью агентству "Анадолу".

"Мир знает, что Синджар, Хансор и вся область являются территориями Курдистана, поэтому мы призываем боевиков РПК отступить", сказал он. Это заявление прозвучало после того, как рано утром в пятницу члены "Отрядов самообороны Синджара" (YBS), связанных с РПК, атаковали силы "Пешмерга Рожав" вблизи Синуни в районе Синджар. После многочасовой перестрелки представители обеих сторон встретились для ведения переговоров по сложившейся ситуации. kurdistan.ru

REHMA XWEDÊ LÊBE

"Yektîya civata Kurdên Azerbaycanê" û rêdaksîona rojnama "Diplomat"ê bi serkarîya Tahir Silêman, Nerîman Eyyûb, rewşenbîr Elîxanê Qadir, Xalitê Ebdilbarî, Keremê Oric, Sîyabendê Huseyn, Velîyê Mehmed, Berzanîyê Muso, bona wefatkirina

Rafîkê Edîn Hesenov

serxwaşîyê didine brayê wî Nadîrê Edîn û malbeta wî.

Rehma Xwedê lêbe, cîhê wî cînetbe.

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNIVİSAR:

TAHİR SİLÊMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbirlər:

Ramiz Qərib,

Tariyel Cəlil

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə
S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soqaq
S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица
С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.
e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏS 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filiali

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500